

המחנה

עיתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגריה:
 לשנה 7. — בתרים
 חצי שנה 3.50
 לרבע 1.75
 באיטליה:
 לשנה 8. — בתרים
 ביתר הארצות:
 לשנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

הותמים ומודעות
 מקבל גם הפרלאג של M. Hübner
 Nadworna במחיר הקצוב.
 אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
 לפי גדל השטח.
 ברכת מו"ט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
 זו או זו בראש הגליון שני בתרים
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
 רק שם מקומו החדש, כי גם שם
 מקום בית הדאר הקודם.
 קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
 האדמה לבית המערכת אדמיניסטרציה
 „HAMICPE“ Kraków,
 (בחוק לארץ לתוכף: Oesterreich)
 בע"פ: רהוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 9 Czerwca 1911.

גליון כג.

קראקא. י"ג חזון פ' נשא התרע"א.

מתרבים בכל עיר ועיר משבוע לשבוע לדאבון לב כל יהודי נאמן, כי באמת שכיתה כפולה אי-אפשרית היא בזמן הזה, שהוצאות הסוחרים מרובות כל כך ובפרט עתה, שסוחרים החנויות בערב בשעה ח' בדיוק, סוחר יהודי השומר שבת בזמן הזה הוא ממש מוסר נפשו עד קדושת הדת בלי גומא ולא כל אדם יכול לעמוד בנסיון כזה ואף העומדים בנסיון מי זה יערוך לנו, כי יעמדו כל ימיהם במסירת נפש. בניהם בודאי לא יקדשו עוד את השם במצב קשה כזה, ועד מתי נשא עלינו ברצון את העול המיותר הקשה הזה?

את זאת שמנו אנחנו מנהלי חברת הסוחרים בקראקא אל לב, לנסות עכ"פ להשתמש בשעת הכשר, בשעה שאלד העתידים להיות מחוקקינו צריכים לחסד היהודים, והנה אנשים חפשים בדעות, שהם עצמם מהללים שבת, חפצים לעזור לנו באיטציה חזקה נגד החוק הקשה ורבים מהם חתמו על הכרזו שהוצאנו, כי הכירו את העולה הנעשה ליהודים בכלל ובבטול החוק או עכ"פ בהמתקתו אפשר להטיב את המצב הכלכלי של יהודי גליציה, עתה אנו פונים אל רבותינו הרבנים והצדיקים והחסידים ואומרים: למדו קל וחמר בעצמכם ותנו גם אתם את ידיכם לנו, לאנשים החפשים אין רק הגורם הכלכלי, שהם רוצים להטיב את מצב היהודים האסונות ולכן מורינו הלא יש גם גורם דתי, ומדוע לא תשתתפו גם אתם במצוה הזאת? מדוע אתם מחשים זה שנים רבות על חלול שבת, המתפרץ באונס בחוק שכיתת יום א' ההולך וקשה והכונה בו היא גלויה, להעביר את ישראל על הדת ולבטל את

כח התחרות עם חבריהם הנצרים. מלבד הקנסות, שאלפי יהודים נקנסים בהם בכל יום א' וכבר נגזלו מירי הסוחרים היהודים כמה וכמה מיליונים בתור קנס ודמי לא יחריץ. אחרי שהתחיל לשלוח החוק החדש של סגירת החנויות בכל יום בשעה 8 בערב מורגשה צרת השכיתה שני ימים עוד יותר. עתה כופים בעלי אשה ובנים לשבת בטלים שני ימים רצופים ולעתים לא רחוקות גם ג' וד' ימים — או לחלל שבת וי"ט. בכל ארץ וארץ, אף ברוסא ורומניא, בשעה שחוק כזה מתרחש להבא, אנו רואים את אחינו הסוחרים והמשרתים והרבנים מרעישים עולמות, משתדלים ויגעים, להעביר את רוע הגזירה או להמתק כפי האפשר את קשוי הדינים ופה בגליציה קבלו עליהם היהודים את הגזירה באהבה, לא נסו כלל להשתדל, לערער, להפגין או להתחנן, אף על פי שידעו מראש, שקיום מאות אלפי משפחות תלוי בחוק הזה. כי אפשר להוציא את היהודים מכלל החוק, שלא נוצר רק לנצרים, מוכיח החוק הדומה לו בכוסניא והרצגובינה, שהוציאו גם מחמדים וגם יהודים מן הכלל, כמו שעשו גם בהולנד, שאין בה מחמדים, ולמה יגרע גורל מיליון יהודים שומרי שבת באוסטריא, שרא השגיו בהם ובמציאותם ובנוקם ולא העלו המחוקקים על לב, איזו צרה ויגון הם מטיחים על העם הרב הזה!

אם גם אמרנו בכרונו, שהיהודים בוחרים בעוני ובדלות מאשר לעבור על מצות התורה ולחלל שבת וי"ט, הן לא נוכל לכהן, שלא כל אחד יכול לעמוד בנסיון וסוחרים יהודים מחללי שבת בפרדסיה הולכים

הננו מברכים במו"ט כהדר ובחבה את סופרנו חוקר ההיסטוריה היהודית ד"ר מאיר באלאבאן בלבוש לחתונתו.
 ברכת מו"ט לירידי החכם החוקר ד"ר מאיר באלאבאן מלבד לחתונתו, שהיא שמחת לבנו גם אנו, פ. ה. וועמשטיין וביתו.

תקון טעות. בסוף הגליון הקודם נשמטה בדפוס אחרי ההערות לאדמות ולציב פתגם חתימת הרה"ח מר יצחק הירש.

אל תביאנו לירי נסיון.

חברת הסוחרים בקראקא שלחה כרוז לכל עיר גליציה, לעורר את הבוחרים היהודים, לדרוש בכל מקום מאת הקנדידים לפני הבחירה, להשתדל לתקן את העולה, שנעשתה לנו בחוק שכיתה כללית ביום ראשון ולפטור את הסוחרים היהודים, כמו שפטרו את בעלי המלאכה היהודים, משכית שתי שבתות בשבוע (בפרק "מקורב ומרחוק" יראו הסוראים, כי גם אנודות הסוחרים ובע"מ היהודים באנגליא ההליטו באספה כללית, לדרוש זאת מהקנדידים לפני כל בחירה במקומות שהם תלויים בדעות היהודים ופה בגליציה הרי כל הקנדידים בערים תלויים בדעות היהודים, המערכת). הכל מודים ושרי המדינה הורו בפירוש באנקטה, שהיתה בכוב, שהחוק הזה מעים מאד להסוחרים היהודים וגורם להם הפסד עצום ומחליש את

יכן, צדקו דברך עמינדב! — הסכים אליו אכר רביעי — הנוכל להחריש עוד ולהתאפק למראה החרבן והשוה, שיעולל האויב בערינו יום יום? קראו נא מעל פני אלפי האמללים, המתנודדים פה לפנינו קודרים ונואשים ותראו אם כבר לא נתק המיתר האחרון של הסבלנות, שאנחנו העברים הננו כל-כך מצוינים בה!

הה — התחיל זקן אחד מילל בקול נורא קורע לב — אין גבול לרשעת הפנענים, אכזרים הס מיענים במדבר, חלקת אדמה קטנה היתה לי בכפר מושבי, שעשרות בשנים הספיקה לי לחמי, לחם צה, והנה התנפלו השודרים עליה וגזלוה מידי, ונתנוה לשכני, כנעני עשיר, אשר אלפי מענות שדה לו, ואני ושבעת נכדי הקטנים, יתושים מאביהם ומאמם, נועים ברעב, נקם! נקם! תצוה נפשי מעמקי מעמקי! נקמת תולעי הרכים המתעספים ברעב, ואין לאל ידי להשמיט רעבונם! גם את שדי חמסו! גם את שדי חמסו! ענו אחריו מאות קולות מסביב.

ולי היתה חנות קטנה — נענה אכר אחר — שלא הספיקה לי גם לחם צה, והטילו עליה קונם, ויסדו לעצמם חנות ייאל שתפות, והיום לא ידורך עוד איש על מסתן חנותי ואני ועודלי הקטנים נשארנו בלי כל מזון ומחיה!

ולי היתה בת אחת יחידה, שהיתה כל נחמתי בעיני, התחיל אכר אחר שופך את מצוקות לבו — ובאו הנבלים וגנבוה מביתי, להעבירה מרת העברים, רשוא אני דופק יום יום על דלתות הפקידים הכנעניים, שיחישו לעזרתי, כלם לועגים לדמעותי ולתחנוני. אהה

ואת קרניה היוקרות על פני הארץ, הנאספים הסתתרו אלה בכה ואלה בכה בצללי עצים וגדרים וחכו בקר-רוח להופעת הנביאה.

אפונה מאד אם תהיך השופטה להכריז מלחמה על האויב, הביע אחד את ספקו להעומדים עמו בכנופיה אחת.

גם בלבי נוסם ספק זה — השמיע דעתו השני, והוא מן המתרפקים על הכנענים ותרבותם — גרודי האויב הרבים והעצומים צובאים בכל הארץ ועומדים הכן, להריק חרבם עלינו לכל אות של סרה, אשר יתגלה בקרבנו, הנעצור אנחנו כח לעמוד בפני רבבותיהם, להשיב חרבם מבלע? חלא כלנו נפול לפי חרבם כזבונים ביום קרה, וגם את נשינו וספנו יכריעו למבח או ימכרום לעבדים ולשפחות, לחרפה ולקלון, אם באמת מפעמת רוח אלקים בלב שופטתנו והיא רואה את הנולה, כי עתה עליה לעצור ברוח העם, לכל יתגרה ברעה!

יכן! יכן! נשמעו מסביב קולות הסכמה של מתכנענים, רק השתיקה יפה בעתותי הצרה האלה, אשר יד האויב רוממה!

וי — ילל השלישי בנפש מרה — להוסיף לסכול! האינכם יודעים אחי, כי לסכול אי-אפשר עוד? התוכל לצוות על איש העמוס משא לעיפה, כי יעמוד ישר ולא יכרע תחתיו? התקוממות מזוינה של כל שדרות העם נגד האויב הכללי ה כ ר ח י ת היא, ואף אם תעלה לנו במבחר כחותינו! מלחמה לחיים או למות! כי נבחר המות פי אלה מחיי לחץ וחרפה בחייו!

פיריטון

האספה בחר אפרים.

(תמונה סימי דבורה)

מחנה עצום של עברים חונה על פני הכר רחב הידים אשר בהר אפרים, מכל אפסי ארץ העברים נקהלו העשוקים כאיש אחד חברים, למכס עצה איך לשים קץ ללחץ, שהכנענים העריצים לוחצים אותם. ימים רבים נשאו בדומיה את תעלולי הצוררים וזדונם ורק בסתר אהלם נאנחו ויבכו על גורלם המר, אבל במדה אשר התאמצו להבליג על מכאובם ולהחריש, בה במדה כבדה עליהם יד האויב ולהצט ביתר שאת, עד כי נלאו נשוא עוד, והתאספו לאלפיהם על הר אפרים, מסום משכן דבורה אשת לפירות, שופסת ישראל כימים ההם, להועץ במה להציל את העם מפרסות הנמר האכזרי, המוצץ את דמו. זה כמה ולא ידע שבעה, גם נושקי השבט והמתכנענים, רובם נמילי בסף, המוצאים חפץ בהכנענים, למלא תאות בצעם, נקהלו בהמון, במטרה הנתעבה, לשים לאל את חפץ העם ושאיתתו להתפרץ מפני ממשלת הכנענים המתנבלה להשמידו.

אהל השופטה התנוסס על גבעה נהדרה בצל עצים עבתים, לפניו התנשא בגאווה תמר רב ענפים, אשר בצלו חמדה הנביאה לשבת, מדי הופיעה כפעם בפעם, להמיק אמריה באוני העם, שמש צהרים יצקה

מעטק חלב, אל כל חברינו הסוחרים ואל הרבנים וראשי הקהלות: השתתפו נא במסענו בל זמן שיש עוד אפשרות להציל את השם משני הזאב. הדבר נחוץ מאד ואין לעכבו ואם לא עכשו אימתי!

נשיא קהלתנו ד"ר טילעם המעים באספת הקהלות בוויי, כאשר התנגד ליסוד אגודת הקהלות, כי יש ליהודי גליצא אינטרסים מיוחדים ואין להשתתף עם יהודי המערב ובאותה שעה הבטיח, שכאשר תעמוד שאלה גליצית על הפרק יקחלו ראשי היהודים בגליצא להועץ. גם אגודת הקהלות בגליצא הבטיח ליסוד. עתה אני שואל: איזה דבר? מדוע לא קים עוד כה הבטחתו? הנה שאלה חשובה, שאלה בוערת, יראנו נא ראש מהל פראקא, כי בהבטחתו לא הפך להטעותנו בהבטחת שוא, למען ימנענו מן האחדות הנחוצה, אלא הוא גם עומד בדברו. וזאת יוכיח עתה אם יעמוד להקהיל תיכף ומיד ועידת ראשי הקהלות וראשי חברות פוזרים, להועץ בענין חוק יום ראשון, שנלאינו לשאתו וכל היהדות בסכנה.

שמואל הכהן שפירא.

ראש חברת הסוחרים בפראקא.

על המצפה.

אל החכמים להרע.

בתקופת האושר של כל עם הולך הכל למישרים, כל אחת ממפלגת העם פועלה לטובת הצבור על פי דרכה ואין סכנה במחלוקת למיום הכאוס בכלל. המלחמה בין המפלגות נעשה בגדר היתר והמועיל ולעולם לא תרים איזו כת את ידה ברעותה אלא אם טובת הכלל תדרוש זאת. חושם הכריא של אישי העם הוא שישמרם מאבד את כחם לבטלה ומכ"ש מפעולות מיותרות, שיש בהן משום בגידה באינטרסים הכללי, הקדושים לכלל בלי הבדל המפלגה והעמדה. ואם יקרה שיחיד אחד משחת המוסר וירדף בצע פורץ גדר ועושה מעשה בסתר או בגלוי לזנז העם, יקריבוהו לדין וידינו כבוגר ופושע ויחצו עליו משפט קשה מאד ושמו יהיה לדראון לכל בשר, להרפה ולקללה לדור דורים.

לא כן בתקופת הירידה של העם, כאשר יבא עליו שבר על שבר, הוה על הוה והצרות האחרונות משבחות את הראשונות ואין סנוס ואין מפלט מחמת המציקים השונים, המגיחים ממארכם, להתנפל על מרפם ולהכריעו. אז על הצרות והפורעניות מחוץ נוספות הצרות מבית, הכתות והמפלגות הולכות ורבנות

מהחוק המעיק הזה, המעביר אלפי יהודים על דתם ומפסיד הון של מיליונים כסף ישראל, להעבירו לידי לא-יהודים, כדאי הדבר להקהיל את האספה ביחוד לצורך זה. עכ"פ חשוב הדבר כמו גלוח השערות של הגשים או השגחה על מזוזות וצצית והבשרים, שהרבנים דנים עליהם בהרגל באספותיהם (בארצות אחרות, כי בגליצא אין הרבנים מאמפים אספות גם על אלה). אנו משתוממים על הרבנים וראשי הקהלות בכל מקום, הדואגים בחרדה קדושה על ענינים מטנים שונים לקיום היהדות ולדבר הזה, השקול כנגד כל המצות, לא שמו לב עד כה.

כל מי שיש לו מח בקדקדו, אם יעיין בדבר בשום לב יראה ויבין כמה משה לעמוד כנסיון בשכיתת שני ימים בשבוע ובעל ברחנו תבטל השבת היהודית סוף סוף, כי פרצה קוראה לנגב, מעט מעט מתרגלים היהודים לפתוח חניותיהם בשבת, בתחלה מאהר האחר לסגור את החנות כליל שבת, אח"כ הוא מקדים לפתחו כמוצאי שבת עד שהוא פורץ הגדר וכיון דרש דש, ופותח החניות בשבת ברחובות שקונים נכרים מצוים בהם הולכים ורכים, ומטילא גם מצב שומרי השבת הולך וגרוע. כל זמן שלא היה לנו להתחרות רק עם הסוחרים הנצרים, היה לנו חצי נחמה בצרת הרבים, ברעתנו שכל היהודים סובלים מן החוק. אבל אם פה ושם כבר פתוחים גם חניות יהודיות בשבת בערים הגדולות, קשה עלינו הגזירה אלף מונים. עתה כ"ל כה הסבל ואם לא נעמוד בפרץ לתקן את החוק באיזה אופן, אז קרוב היום שיבא הקץ לשמירת שבת ומטילא לכל היהדות גם בגליצא, כמו שבא הקץ בכל ארצות המערב. עלינו לתבוע, שמי ששומר את השבת בשביעי יוכל לעבוד בחנותו ביום א', כמו שהוא עתה באנגליא ובהולנד ובכוסניא. כמו שלא חרבה אוסטריא ולא נעשה חור ברקיע כאשר התירו פה לבעלי-מלאכה יהודים לעבוד ביום א', כן לא תחרב אוסטריא חלילה ולא תפסל סבתה אם יעבדו גם החנונים ביום א'.

עוזרי הסוחרים, המשרתים, כודאי לא יעמדו לשמן לנו בזה משני מעטים. א. המה עובדים גם בלא זה ביום א' גם אם החנות סגורה בסדור הסחורות ובשליחות ואם תהיה החנות פתוחה והמשכרת תרבה, אז תרבה מטילא גם משכורתם, שיוכלו לתבעה בדין. ב. סוחרים יהודים מחללי שבת הולכים ומתרבים והמה ממנים בחניותיהם משרתים נצרים לזנז המשרתים היהודים, אם יתירו ליהודים לפתוח חניותיהם ביום א' לא ירכו כל כך סוחרים יהודים מחללי שבת, הממנים משרתים נצרים. הננו קוראים בזה קריאה של חבה, היוצאת

היהדות. רבנינו לפנינו אם ראו גזירה נגזרת על ישראל, שאין רוב הצבור יכול לעמוד בה, ובפרט בגזירה הנוגעת בקיום הדת, בסרו נפשם ולא נחו ולא שקטו מעשות כל מה שאפשר ביכולת אדם, לנסות עכ"פ להמתיקה אם לא להעבירה, ורבנינו בזמן הזה, שלעניניהם מעבירים את ישראל על דתם בכל הערים הגדולות ומפסידים להם רכוש של כמה מיליונים, — יושבים בחבוק-ידיים, כאלו אינם מן הדור הזה, ואל יאמרו מה נוכל עשות או איזה הפסד אנו גורמים בשתיקה. אם הם שותקים דנים רבים מן העם, כי שתיקה בהודאה ומחללי שבת מתרבים, שתיקת הרבנים וההרדים גורמה, שקלי-הרעת אינם מרגישים כלל איזה פריץ הם פורצים בהפרישם את עצמם מן הצבור. אנו הסוחרים מוסרים נפשנו ונפש צאצאינו על קידוש-השם וקדושת השבת, לכלי החליפה בשבת הנכרית, אע"פ ששכיתת ישי שבתות היא כמעט חוץ מגדר האפשרות, אנו משדמים קנסות בכל שבוע והננו למרמס ולבו לכר שומר ולכל פקיד המשגיחים עלינו בשבע עינים כמו על גנבים ושודדים, לא הרבה יותר מאשר עליהם, פה בפראקא יקרו בכל יום מקרי גנבות ושוד ויין הגנבים נתפשים מאין השגחה מעולה, אבל בכל יום ראשון נתפשים מאות יהודים עוברי עברה, שכל חטאם הוא, שלא יכלו לתפוש בערף קונניהם ולהשל גם מתוך חניותיהם ברגע שצלצל השעון שעה 11. כמה צער, כמה יגון, כמה שפיכת-דמים יסבול כל חנוני בעמדו כנגב לפני פקיד הפוליצא, המטיל עליו עגש כמה פעמים בשנה על חטא, שחטאו המחוקקים נגדנו ושלא נוכל להשמר מפניו. ואתם הרבנים יושבים לכם שלום ושאננים ואינכם מרגישים בצערם של ישראל, איך לא תיראו לעמוד על דם רעיכם, גם, אולי תוכלו להושיע, הן לא נסיתם כלל.

עתה באה העת, רבותינו, העם התעורר, עורו נא גם אתם, הקיצו ועזרנו בעבודתנו הקדושה והקשה, לדשתתף במפעלנו. הרימו נא עיניכם הלאה מדי אמותיכם, שוטטו בחוצות ערי גליצא, לראות בסבלות העם ועוררום באש קדש, לדרוש רוח והצללה מאת הרוצים להבחר. עתה היא שעת הכשר, שאין להחמיצה והכא למחר מסייעין אותם...

אם באמת יאבה הרה"צ במשורטקוב להקהיל אספת-רבנים, נאמר לו ברגשי כבוד יישר-כח! ועליו לקבוע בסדר-היום את ענין גזירת השביתה ביום א' וחלול-שבת, המתרבה בעבודה, בראש, יקהיל נא גם סוחרים בערי רגש לאספה הזאת, להרציא על הענין רב הערך הזה, שכל היהדות תלויה בו, בלי שום הפרזה, ויחדו נמכס עצה כדת מה לעשות, להשתחרר

בתי, בתי מחל נפשי! איך עתה? ארורים האכזרים, שגולוך מירי! וככי מר הדביק את לשונו לחבו. נקם! נקם! — התגעשו בזעם קולות אין מספר — נקמת נשינו וטפנו הרעבים דלחם ואין נקמת בנותינו הנגזרות מחיקנו להרפה ולומה. נקמת — הופעת הנביאה כפתח האהל שמה קץ להתפרצות הזעם היוקר של האמללים הנואשים.

"תחי דבורה! תחי השופטה!" פרצה קריאה סואנת מאלפי פיות, פני הנביאה הפיצו זעם והעידו, כי לא נחם ומחמאות יהיו הפעם דבריה, כי-אם רעמים וחזיונים, אש פלדות וגפירת בוערה. ראשית דבריה היתה תכף התפרצות וולקנית על ראשי המתכנענים ונושאי בליהם, המוכרים את עטם בעד צל של חנופה ותועלת. "בזו לכם עגלי הזהב! הרעים קול הנואמת האדירה, הצורר מעפרכם בעפר, רומם עליכם בעל תולעים ואתם שואפים צלו ונוחים אחריו ככלב אחרי אדוניו. הם כועטים ככם ואתם מחרישים, יורקים עליכם ולא תשימו על לב. כוחרים אתם להיות עבדים אצל אחרים מהיות אדונים נשואי פנים בקרב עמכם. חלאת זרים תקסימכם ותמלאכם חרדת קדש, וזהרם ותפארתכם כאין בעיניכם. הוי גבורים להתרפס, אנשי חיל לנשק שבט! עד מתי תתנכרו לצרכי עמכם ותביטו במנוחה באבדן אומתנו, שלא תעצור עוד כח לשאת את עקת מגדיה, את החטם והזדון והרשעה המתגברים והולכים מיום ליום? ההוכיתם בסנורים? האינכם רואים, כי העם מפרפר בפרכוסו הגמסיה האחרונים, כי כח חייו מתדלדל והולך, וכי אם לא תתעוררו כרגע לגדע את זרוע הזרים השודדים, אבד העם כאין מציל? נכתם עונכם,

עשירים, בדברי ימי העם העברי! אם יבוא יום — ומי יתן כי לא יבוא לנצח — אשר בו יבוקש יהודי ככל הארץ ולא ימצא, אז יהיה העון הזה על ראשכם, עשירים שבעים! בידכם להיות לנו לזכרה, למקור ישע, ואתם תהיו כעובדינו, סרטן משהיתם הנכם בנו עמנו, אך דעו לכם נטילי כסף! חפצכם לא יקום ולא יהיה, אם אתם האדירים תמאנו להציל את העם ממכשני רעתו, אם הגברים לא ימצאו עוז בנפשם, לצאת בראש העם למלחמה על האויב, אז תתאמץ ראשה למלא מקומכם, והאשה הזאת תהיה — אנכי דבורה! אם חלשה האשה בימי שלום ואין חמר לנבחרתה ביום שוד ועברות, הוד הענוגה הזאת, אשר מעולם לא עשתה רעה לאיש, אשר הסכינה רק למחות דמעות, לחבש פצעים ולתמוך בידים מטות, תאחו עתה בחרב ובחנית. כי רק עצה אחת יש לדושיא את עצמנו מתוך המצר המחניק, והיא — מלחמה על הלוחצים! וזאת לא תהיה מלחמה לחיים או למות, אלא רק לחיים, כי מלחמת עם שלם בעד קיומו וחירותו נגמרת תמיד בנצחון הנלחצים!"

כלביאה שואגת התנשאה הדוכרת רבת המרץ ככל גאון קומתה הנשאה, ופניה הפיקו הוד וגבורה ואמונה בנבחרתה, ואלפי קולות הרעיטו לעומתה בהתלהבות ובעוז: "תחי דבורה! מלחמה על האויב!" אחד המתכנענים מאדירי מרוז בקש את רשות הדבור, אחרי הצדיקו את בני מפלגתו ואחרי גנותו את העברים הצעירים, המסיתים את העם להתקוממות, סים: אל נא תבהלי, שופטה נכבדה, ברוחך להתגרות בנענעים, אלו ידענו כי יש תקוה לנצחון, היינו אנחנו

הסתפק מר באדר במעלליו בחשאי, לא די לו במה שהתרווע את גדול היהודים השני יהושע צבי ווילף, לעזרו במערכת הוואהלצייטונג של ובמסתרים יגיל וישיש על חכמתו הרבה, להיות ציוני כלפי חוץ ולשבת בעונה אחת במארב ולקלוע משם את חציו נגד הציונים ועומי נפשו.

ועתונותנו או שהיא מחרישה למראה הרשעה הארסית הזאת או שהיא חוכמת לה לפעמים לצון על האנשים, כאלו היה זה דבר של מה בכך וכוה היא חושבת לבטלם ולהעבירם מן העולם, פרנסי הקהלה דיקשטיין ונתנוון בווארשא נכשלו רק בהטחת איזו דברים כנגד עם ומה גדלה המחאה נגדם בעתונות ובאספות ולא הועילה להם הצטרפותם והכחשתם ושם נשאר לדראון עולם, זפה נותנים בוגדים להמשיך מעשיהם בפומבי, להסגיר את עם בידי עם אחר, הרוצה לבלעו חיים ואין אנו מתעוררים אף לגלות קלונם ברים ולקרוע את מסכת התום והצדקה המעושה מעל פניהם, תגלה נא ערותם לעיני כל! יראו נא המוננו ומשכילנו את האנשים היפים ערומים בלי עלה תאנה, שהתכסו בו וסוף מפלתם לכא, ישארו שמותיהם לחרפת עולם ובעת פקוד עמנו על כל בוגדיו יפקוד גם עליהם, מ. א. מנכלט.

מחסור במורים עברים.

אמנם שנוי לטובה הוא זה, מתי הרגשנו מחסור במלמדים? אנשים נחשלים בשדה המסחר, לעשותם למלמדים, לא חסרו מעולם וזאת הלא היתה הסגולה האחת לאומנות זו, מי שנכשל במסחרו ואבד הונו עשוהו מכירו מתוך רחמנות למלמד, הימים ההם עברו ואינם, אשירנו שזכינו להגיע לימים, שאין עושים בהם עוד כל שלומיאל וכל קשה-יום למורה עברי, היום מבקשים הכל רק מורה מומחה בעל נסיון, שכבר נתמחה, אבל מאין נקח מורים מומחים? האם שקדה לנו אגודת הקהלות או האליאנץ או ההסתדרות הציונית או אפילו הסתדרות בתי-הספר, שנוסדה על אגודת המורים, לגדל לנו מורים מומחים? לאגודת המורים היה שנים רבות מחסן במזה של מורים עברים, כהיות צרך למורה חדש קנו להם ראשי האגודה מרקא בת עשרה הליים וכתבו וחתמו ושלחו למחסן הגדול הזה, שישמו "רוסיא" והביאו בחור אחד, שהתאזה מאד לצאת מרשות הוריו, למען יוכל להיות "ע"פ הכרתו" וסמכו ידיהם עליו, ומנהל בים עברי ומיסדי בהים העמידוהו על חוקתו, שכל בחור רוסי הוא מורה מומחה, וכן הדבר נוהג עד היום הזה עפ"י, אולם האופן הזה להמצאת מורים היה די רק בימים שביהים העברי שמש רק ללמד ילדות מאתים מלים עבריות ולוח הפעלים וקריאה בספר מנוקד ושנים שלשה שירים עברים בע"פ לשם מותרות, אבל עכשו ביהים העברי נעשה יותר ויותר צרך הכרחי לנערים, ככל עיר ועיר רוצים כבר ליסד בים עברי, למלא את מקום החדר, שאין לומדים בו רק פלפול ומוציאים ממנו עמי-הארץ, אבל הרצון הטוב במל בכל פעם מאפס מורים מומחים, מכל עיר ועיר דורשים ממנו להמציא מורה או מנהל לבים, והאנשים כודאי כבר פנו לאגודת המורים ונוכחה, שלא על-ידה ישיגו את האיש הדרוש, אבל מה נוכל אנחנו להושיע אם בראש אגודת המורים עומדים אנשים, שאינם מוכשרים לתפקידם ואינם עושים או אינם יכולים לעשות מה שקבלו עליהם עד שהיו מוכרחים ליסד על פניה הסתדרות ביהים ונס ההסתדרות הזאת מועלה בשליחותה ואינה עושה את חובתה הראשונה, המוכנת מאליה ושאנה עולה בדמים מרובים: ליסד קורס לחנך מורים, למען תהי אפשרות לכל עיר ליסד בים ולא יהיה חסר התנאי הראשון, ברור הדבר, שאם רק יהיו מורים מומחים יציגו בים עברים בכל מהלה ואם רק יהיה המורה מוכשר לפעולתו וההורים יראו בו ברכה וגם לא יהיה מקום להתרעם עליו מצד התנהגותו, שלא יהיה מאלה הכחורים, שלא תפשו כאומנות זו רק למען יצאו מרשות הוריהם, לחיות "ע"פ הכרתם", כלומר ללכת בשרירות לבם, בלי כל עול יהדות ומוסר, אז ידאנו בעה"ב גם לרכוש בנין מיוחד לביהים, להעמידו על בסיס נכון, שיוכל להתקיים ומוסד ביהים העברי יהיה נעשה בכל קהלה לדבר הכרחי, שאי אפשר כלעדיה כביה"ב, אבל מי יגיענו למצב המקווה הזה אם שתי ההסתדרויות, הקימות בגליציה לתכלית זאת, אינן ממלאות את תפקידן, כאלו לא היה להסתדרות

גליציה, המזניחים את הציונות הזאת ועוסקים בפוליטיקה, ואנכ זאת הם בודים מלבם דבות ועלילות שונות על הציונים ומשניאים אותם על הפולנים אדוני הארץ ומתארים אותנו כאויבים לעם הזה, ולזאת הם קוראים ציונות אמיתית ארץ-ישראלית, כותב המורים האלה אינו גם הוא מהמצדדים בזכות הפוליטיקה הלאומית בציונה הנוכחי ולא אחת הכיע דעתו, שנחוץ להכדיל בין הפוליטיקה, שלא תהא הפוליטיקה נעשה על חשבון הציונות, אבל המשום זה אפנה ערף לאחי דוקא לעת כזאת, שתהום ההתבוללות פעה פיה לבלי חוק לבלענו חיים ומלחמה קשה לנו מפנים ומאחור? המשום זה אבגוד בעמי ואמכור את נפשי ואת מולדתי ובעד בצע כסף אהפך לאויב ללאומי ואדרוף אותו ואת כל הקדוש לוג המשום זה אעכור למחנה אויב, לנכות חשבונותי הפרטיים דוקא עתה בשעת הסכנה? לא יאמן כי יסופר!

משכיל עברי, שיש לו פרומנסיות להיות בין הסופרים, מי שהיה ציוני ולאומי ועורך עתונים ציוניים ורף בקצה גדול מי שלא היה דעתו כדעת מנהלי המפלגה ככל הפרטים וקרא עליו קונם וחרם, מתחיל פתאום להוציא עתון זרגוני יומי, כתחלה הוא ציוני רדיקלי ומבקר קשה, עתים בצדק ועתים שלא בצדק, את המנהיגים הציונים בגליציה ופתאום לפתע והנה הדשה! שאולוס נהפך לפאולוס, מר יונה קרעפל (העורך) החל להפוך בזכות אחד ממנהלי המתבוללים, להרימו על גם ולהראות עליו כעל סמל השלמות הפוליטית, בראשונה רק את האחד ואח"כ את כל המתבוללים, החל בלעווענשטיין הראש וכלה במשרתיים ומשרתי משרתיים, ואין לך יום שלא יפרסם איזה מאמר מלא בוז ומשטמה, נאצות וחרמות נגד מפלגתו מקדם והכל בשביל תקוה לשכר טוב מאת מנדינו, ואם תאמר דרי זאת בגידה, אף הוא יענך בנאצות חדשות ובעלילות שוא חדשות, כדרכו בקדש, ולבך יתחמץ בקרבך למראה תעלוליו הרעים: נכלות ופשע באינטרס העם הקדושים בעד בצע כסף, והכל נעשה כפרהסיה ובחוצפה של חסר בושה וכהתגדרות משונה של בוגד, האומר להוליך שולל את העם ולהתעות אחריו את הרבים.

משכיל עברי שני, פלגישור ידוע בחוג הסופרים הגליציים, שנתן לכתוב על עצמו בעתון אמריקני, שהוא הגדול בכל היהודים כאוסטריא, התקנא גם הוא כמר קרעפל ובעסקיו המוכים והתנדב להיות בעוזריו, ראה מר גרישם באדר, שעבודה זו מתן שכרה בצדה והלך הזרזיר אצל העורב ודנה הם דרים עתה בכפיפה אחת ומשרבכים את לשונותיהם הארסיות כנגדנו, לא

לב: יחי העם העברי! תחי דבורה! מלחמה על האויב! "מלחמה" על האויב! ענה אחריהם קול העם ברעו, "מלחמה על האויב!" ענה אחריהם קול מכל אפסי הרקיע, קול שדי בהרעמו נפלאות, "מלחמה על האויב! מלחמה! מלחמה!" התגעשו קולות ממעל ומתחת ומכל עברים.

ברגע הזה הופיע ברק בן אבינעם, ששלחה הנביאה לקרא לו, עם בני לויתו, על סוסים דוהרים, "יחי ברק! יחי בן אבינעם!" הרעימה המחנה וישנתה ושלשה.

"ראה! — פנתה אליו דבורה ונפשה דרכה עז — ראה! כל העם שואף למלחמה, לשחרור, וקול העם כלו קול אלקים הוא, הקורא בכח: קומו למלחמה! צא איפא ברק בראש העם ומכא את מצות אלקיך, בן אבינעם! וגם אני הולכת אחרך להלחם על ירך!" והמלחמה פרצה, ובקרב שיר הנצחון הנשגב, ששרה המשוררה הרוממה על תבוסת גדודי האויב, ועל גאולת ישראל, עודה רועשת ומשתקשקת עד היום הזה הקללה הנוראה, אשר קללו אז העברים הנבורים את הבוגדים מוגי הלב, שעמדו מנגד ולא חשו לעזרת עםם כיום קרב ומלחמה:

"ארו מרוה, ארו ארו יושביה, כי לא באו לעזרת ה', לעזרת ה' בגבורים!"

אחרן ריכטר.

סמבור הישנה.

והפרוד שביניהן הולך וגדל, לכל אשר תאמר האחת טוב תאמר השניה רע והמלחמה ביניהן נמשכה, מתחכה כגדר הנמוס, שאין הנזק גלוי כל כך ולבסוף בכל תקפה, כל הגדרים נפרצות והמוסר הלאומי יפרע, אין משגיה עוד על נזק הכלל, איש לבצעו מקצהו המושגים צרכי צבור, טובת הכלל ימחו כליל מספר המלים, מתרכים החכמים להרע והרועים את עצמם על חשבון העם האמלל וכל יתר מרשיעי הברית, אשר בעם בריא הם נקראים סתם בוגדים ושייכים לתליה, אבל בעם האומלל הזה הם רק "בעלי דעות חפשייות", ואז תגיע הרעה למרום פסנתה, כי אין עצה ואין תבונה נגד בוגדים, שכל האמצעים כשירים להם והם מוכנים ומוזמנים להמריב הכל, לרבות את עםם וכל קדשיו וקדשי קדשיו להנאתם ולתועלתם הדלה והנחמלה, הבגידה בעם דל וחרש, שאין בכחו לענוש את הבוגדים בו, היא מחלה אנושה ומסוכנה ורק העם שכמעט אפס כחו החיוני נגוע בה.

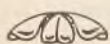
בעת האחרונה נתחדשו מקרי בגידה כחיי עמנו בגליציה וברוסיה, בראשונה היו המקרים האלה בודדים וע"כ חשכנום לארעיים ועוברים והנה הם חוזרים ונשנים ונעשים קבע דבר יום ביומו, ברוסיה בגדו מספר צעירים בעמם ועזבוהו והלכו להם באשר הלכה זהו חזיון מעצב ומדאיכ מאד, אך סוף סוף לא תצא מכנידתם שום רעה לאומתנו בכלל, מה שאין בן אצלנו בגליציה, כאן לכשה הבגידה צורה חדשה ומשונה ומי יודע מה תעלה לנו על ידיה אם לא נחסום הדרך בעדה בעוד מועד, הבוגדים נשארים במחננו ומעמידים פנים כדואגים לשלום העם ובסתר הם חותרים למסרו בידי אויב ואין דין ואין דיין.

סופרים עברים וסתם משכילים יהודים מוכרים בכצע כסף את עםם ושעתם למתבוללים ומסייעים בידי עובדי עבירה הללו נגד היהודים הלאומיים והציונים, האחד מיסד לו עתון יומי לתכלית זו וממלא אותו דברי חרף וגדף, נאצות וקללות על המפלגה הלאומית בארצנו ופיו מלא שירות ותשבחות למתבוללים וסיעתם והוא הולך וטופל שקרים על כזבים ומויף את העובדות ואת הקורספונדציות לתועלת המתבוללים, הכופרים במציאות עמנו וכל הפצם וישעם להשיג מנדטים, להרכות עשר וכבוד לעצמם ולהכנות מהרכנו, השני עשה כתחלה מעשיו כהחבא והנה יצא אף הוא עתה בריש גלי והדפים בעתון הנ"ל כמה כאמרים מלאים זוהמא ועלולים לתת חרב בידי המתבוללים ופטרוניהם התקיפים הפולנים במלחמתנו עמם, להגין על מיומנו, ומתחפשים האדונים האלה כציונים תמימים פלשתיניים מהורים וכאים כמענות רק על הפוליטיקה של ציוני

את העם מהתקומם לפרוק את עלם מעל צוארו, את עמכם אתם קובעים, מתכנעים! שקר בפיהם כאמרים כי לטובת העם אתם מתכוננים! רק תועלתכם היא נר לרגליכם, בוגדים נקלים אתם, מוכרי עמכם בניד עדשים! אלו הם היום נכור מושיע כאהוד — זכרו יגון לדור דורים — כי אז יעצתיו לבער כתחלה אחרי אויבינו הפנימיים, במרם יתקע חרבו בלב האויב הזר! הנחש הרוכץ בסתר פרחים מרהיבים מסוכן הרבה יותר מאויב גלוי לכל, שיודעים להזהר מפניו, העם נחנק באנחותיו ובדמעותיו, הלחץ כבר עבר כל גבול, ולסכול עוד יותר לא נוכל ולא נאבה, על כן ביד חזקה נפוס לנתק מעל צוארנו את החבלים המקניקים, אם לפני שמונים שנה קם אהוד אחר, יהיה היום כל יהודי לאהוד, לבגור מושיע, אשר כחפץ לב ישליך את נפשו מנגד בעד עמו ואלקיו! מלחמה על האויב!

קולה נשמע כקול הרעם בגלגל ודמותה כמלאך אלקים, אשר ירד משמים ארצה, בתארה את ענות העם הקיפה זעקת שכר נוראה את כל המחנה, והאזיר הודעוץ למול תרועת אלפי פיות: הלאה הכנענים! הלאה המתכנעים! יחי העם העברי! תחי הלאומות העברית! תחי דבורה! וחרבות ורמחים ענו אחיהם בקול.

מהתבטאותו הגלויה והנמרצה של חפץ העם כלו נחתו הבוגדים ולא נועזו עוד לפצות פה ולדבר דבר, דברי דבורה, שגלתה את שוליהם על פניהם, נחתו אל לבם כחצים מרעלים, וכמעט כלם, מלבד יושבי מרוה, שההתכנעות כבר השחיתה בהם מנפש ועד כשר, שנו את מעמם, התגלות שבר רוח העם בצבור הרבה את לבם, ובשואן וברעש גבורה קראו גם הם ממעמקי

החכם עיניו בראשו. מי שרוצה שיעמדו בניו ביהדותם ילך לגור באשכנז והרוצה שיראו בניו חירות והפקרות בתוך הגוים ידור בגליצא וברייס. המחמט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. שטח שמהנו בראותנו, כי מרבים פה אהינו חובבי בית הספר העברי להתנדב לבנין בית לביה"ס, שקיומו תלוי בו. אפרנו: עוד מעט וקיום הסופר היקר לנו יהיה בטוח ולא נהדר עוד מפני הסר מקום ככל שנה ושנה ולא נירא עוד כי יאסרו אלינו לפעלכם אין ידים, ואמנם יש לנו כבר סכום הגון של נדבות והלוואות לתכלית זאת, שהיינו יכולים לגשת בו אל הקניה והבנין, אבל דא עקא, שהסכום הזה הוא רק — על הנד. האנשים התחייבו בנדבת לבם, ידעו שאין צדקה גדולה מזו, שמותיהם וסכומיהם תתפרסמו. אבל מה לנו מזו? בסכומים כתובים על ספר ומפורסמים בעתון לא יסכור איש בית או קרקע והאנשים שמתמנים ודוחים בלך ושוב ובמתיחים, שהכסף הוא כסונה בקופסא ולקנית בית אין זה כלום, כל זמן שלא יהיה הכסף פסור ומנוי וצורך על ידנו לא נוכל אף לדבר על-אדות הקניה. קרקע מוכשר אחר, שעמדנו על קנינה, כבר נמכר מאין לנו הכסף מוכן, למכור את הקניה, אחרי כן עמדנו על קניה אחרת ובעודנו נועצים מאין לקחת את הכסף החסר ואחר לפעול על המתנדבים הנכבדים לקים התחייבותם נמכר גם זה. אנחנו נוסף לחפש אחרי קרקע מוכשר, אך ידעו נא הבריו, כי הכסף צריך להיות מוכן בידנו ואל ישלו אותנו בהבטחות. אם לא נקבץ את הסכומים המוכתרים תיכף והועד, שנבחר, להסמיא את הכסף, לא יתגבר פעם על התשלוחו ולא יקבץ עוד אלפי כתר אחדים בלי עיכוב, הם מביאים את קיום ביה"ס בסכנה וכאופן היותר טוב חן סהיר הקרקעות והבתים הולך ועולה והנוק, שגורמים לנו הסתרשלים והמשתמשים, גדול ועצום. ראו אהינו הנתבעים ונוהגים, מה אתם נוטלים עליכם בהתעצלותכם. עיר בקראקא צריכה לעשרה בתריסר כאלה, כי הכל כבר נוכח, שלא הדר ולא ביי"ס עסמי כללי הוא מקום מוכשר לחנוך נערי היהודים, רק ביי"ס עברי כזה, המגדל יהודים לחי ולאנשים, לישראל ולעולמי-המערב ואנו אין לנו רק ביי"ס אחד יהודי ואתם מוכנים להתחייבו, לא בקסצנות ולא באדישות, לא ברשעה ולא בקנאה לאינו דעה, כי-אם מתוך התרשלות לבד. האין זה עון פלילי, שאין לו כפרה? וזכרו מה יאסרו עליהם בחוק, מה יאמר הדור הבא? היה לכם מוסד יקר, שכל כך שטחנו בו, שכל כך התפאדנו בו לפני ערים אחרות, תפארת וגאון לקהלתנו וההדרתם אותו כקולות-דעת! האמת הדבר, שאינכם רוצים בכך? האמת הדבר, שאינכם רוצים לקבל על עצמכם אחריות כזאת, להיות לקללה ולקלסה לבניכם? אס-כן מדוע תעבדו את קניית הבית בהתשלוחו ובהשטמות? מדוע תרפו ידנו בלך ושוכ ובהבטחות ריקות? מדוע יש בכס ועד חשוב, שקבל על עצמו, להסמיא לנו את הכסף הדרוש והוא מתרפה ומעלים עיניו, כאלו לא נבחרו האנשים אלא לכבודם, לתת להם עוד משרת-כבוד אחת? אם רוצים-אתם, נכבדנו, כקיום ביה"ס העברי אנו דורשים מכם, להביא מיד אל קפתנו את הסכומים, שהתחייבתם להקדיש או להלוות, בלי כל דחיה והסמטה, פן יעבור המעד ונזיה פן הצועקים ואינם נענים. באנקשה הלוכוכית החלט בהסכם כל המשתתפים סכל הספלות, כי קולטורה חסרה ליהודי גליצא, צריכים בתריסר טובים, צריכים לפתוח חלונות בחדר האפל ובאיוו התלהבות דברו משכילינו דקטורינו את הדברים האלה. והנה מוסד אחד קים, שאינו דורש מכם קרבנות גדולים וטרחת יתרה, מדוע תעלימו עיניכם ממנו? מדוע תתנו למוט יסודותיו? מדוע אינכם מתנדבים איש איש כספת ידו לחזק ולהבטיח קיומו?

ש ל ס ה ל ע ז ר , ראש ועד ביה"ס העברי.

מקורב ומרחוק.

שונות. באקדמיה למדעים בפאריז הוצע גלוי החוקר דיסו: אור קר. היא עשה עששית אלקטריית, המאירה פי ארבע עשרה כאור אלקטרי ואינה חמה ויכולים להעמידה בין דברים נוחים להדלק. אורה כאור השמש ויכולים לעשות בה פוטוגרפיות בלילה ויותר מאור החמה. כי עושה גוף האדם שקוף כאור נמשג ויעיל מאד לחירורגים. — בעוד שמחסור הדירות הוא מכת מדינה בכל עיר אוסטריית וע"כ מחיר הדירות עולה משנה לשנה, עומדות בברלין 65.000 דירות ריקות, את שיושבי העיר מתרבים הרבה יותר מאשר בערי אוסטריא. מעם הדבר הוא, שאגודות בוני בתים דואגות להרכות בדירות ואין הדבר תלוי ביחידים אנשי המס. — בדרום אנגליא ובצרפת היה בשבוע שעבר שטף מים וברקים הבעירו תבערות וברד כבר. בלנדון מתו י"ז איש מן הברקים. — העסיפה מפאריז לרומא הצליחה. שלשה מעופפים הגיעו לרומא בשלום. — בויניציא פרצה מגפת החוקרע ומשם נגרה המגפה לגראץ אשר באוסטריא, אחד מת ואחר חולה. — המרגל

גומלים לו עתה נגמולו. היה מעשה, שנוצרי אחד נתן עינו בטראפיקה של אלמנה יהודית באולישיץ לשכרה ושר המסים חמל על האלמנה ולא רצה להוציאה מידה. אך הנצרי השתדל ע"י תקופים והאשה שלחה את הרב מעירה לוויץ, להשתדל בעדה ע"י ציר הפרלמנט משם ד"ר קוולובסקי אצל המניסטר לפיניץ. קוולובסקי נתן את הרב להמתין בחוץ בחצר ארבע שעות ואח"כ יצא אליו משרתו והגיד לו כי אדונו נסע זה עתה לגליצא. אז פנה הרב אל שטנד ואל ליברמאן ושניהם הלכו אל המניסטר והוא הגיד להם, כי אחרו המועד ברגעים אחדים, כי זה עתה היה פה קוולובסקי והמטיפקה נמסרה להנצרי. עתה פוקדים כל היהודים מכל הערים על קוולובסקי את המעל הזה והוא סובב מבית לבית, להנוף להם ולהבטיחם אהבתו וכלם עונים פה אחד, כי עלבון הרב וחמס האלמנה לא ישכחו לו לעולם. אלו הוקם בגליל הזה קנדיט ציוני היו גם היהודים וגם האכרים בחרים בו, כי גם האכרים מאסו כלם בקוולובסקי. עתה יהיו היהודים אנוסים לבחור שם במשומד ד"ר יפולסקי, מאין להם קנדיט אחר. וכן הדבר במיעלעץ — רוזוואדוב, שעומדים שני אנטישמים נגד המשומד רוזנר ובכ"ז היינו יועצים את אחינו, לבלי השתתף שם בבחירה ולבלי בטוח במשומד.

פיריטון קטן.

עליונים למטה ותחתונים למעלה.

בזמן שבקשו חכמי ישראל באשכנז לבער אחרי חירות ולהכין את ישראל לטמיעה נמורה ע"י פריטת עול ושמד והתחתנות בגוים, יסדו חכמי ישראל בצרפת את החברה "כל ישראל חברים", לחבר את העם היהודי בכל תפוצות הגולה תחת דגל ישראל הישן, להגן עליו מפני הטמיעה ומפני הבליד והיום מתחברים-חכמי ישראל באשכנז, לקרוא תגר על ראשי החברה הזאת, שאינם יהודים כל צרכם והם מוציאים ממון ישראל, לחנך בני היהודים לטמיעה ולשכחת צור מחצבתם. בזמן שבקשה האינטליגנץ היהודית בגליצא תחבולות, לקרב את היהודים אל שכניהם לשם התבוללות בתוך הפולנים ויסדו לתכלית זאת עתונים כה-אויטשינא ו-האחבה וחברות השכלה ובת-מקרא והסתדרות "שומר ישראל", בקשו הרבנים והחסידים תחבולות, להגן על פרוד היהודים מן השכנים ועל המסורה ואחרות ישראל ויסדו את הסתדרות "מחזיקי הדת" ועתון בשם זה, להלחם את הפושעים. והיום מבקשה האינטליגנץ היהודית בגליצא תחבולות, להרחיק את העם היהודי מן התבוללות והתקרבות יתרה לשם בטול העם הישראלי והרבנים והחרדים חולקים עליהם ודורשים התקרבות כזאת ובטול הפרוד שבין ישראל לעמים. מהפכה כזאת כבר היתה בשנים קרמוניות. היו ימים, שכאשר חפצו יהודי פולין, להקים להם רב ומורה תורה הביאוהו מן המערב ואח"כ נהפך הדבר, שלא יכלו יהודי המערב להקים להם רב גדול בתורה אלא אם הביאוהו מפולין.

בעל כרחנו עלינו לראות בזה גלגל החזור בעולם ועתידים כל העליונים לרדת למטה וכל התחתונים לעלות למעלה. הן הוא סדר ההתפתחות אצלנו. ואני מצייר לי את המצב בדור הבא בקירוב כך. אדם מישראל בקראקא או בקולומייה, שיתעורר בו "גיד יהודי", לשמוע דבר תורה וירא שמים, ילך לאכסניה של תורה אשר בברלין או במינכן או בלייפציג. ובחור יהודי בהמבורג או בברסלא, שיתאוו לצאת מרשות הוריו, ללכת בשירות לבו במקום בני חורין וחפשים גמורים יברה לפאנדן או לבלו או — לירושלם. קהלת מרגוב, תחפוץ להושיב על כסא הרבנות רב גדול בתורה וביריש ולקנות מלמד לבניה, ללמדם תורה, תביאם מהיידלברג וסהלתי פראנקפורט כשתחפוץ להעמיד על בימת ביה"כ שלה מטיף חפשי לכוש ככמר קתולי ומדבר רק על ההתקדמות ועל "האור" או חזן, שאינו מזמר רק מזמירות התיאטר והצבא, יביאם מטרנפול. רבני אשכנז יקהילו אספות רבנים מכל העולם לתכלית חזק הדת היהודית והרבצת תורה, ורבני גליצא ורויץ יקהילו אספות לתכלית עשית תקונים במנהגי ישראל ובטול דינים, שאין הצבור יכול לעמוד בהם.

המורים רק תפקיד אחד, לדאג להצלחתם החמרת של מעט המורים והלילה וחם להרבות מספרם, שמא תמעט בעבור זה משכורתם ולהסתדרות בה"ס לא היה רק התפקיד, לקבץ הון יסודי, כדוגמא שראו באחרים, לכים מצות חקוי, להרבות את בה"ס לעתיד לבא. מדוע אינם רוצים לדאוג לעשות את יסוד ב"ס אפשרי, להמציא לו את התנאי הראשון: מורים מומחים ועודם מומחים כפי הנראה על המרקא בת 10, להביא בה בחורים חסרי כל הכנה מן המחסן הבטוח? הרי ברור איפא, שאין לקהלות לבטוח בשתי ההסתדרות ואם אין אנו לנו מי לנו. עלינו לדאוג בעצמנו, להמציא מורים מומחים והגונים; מומחים מצד הכנתם והגונים מצד התנהגותם, שלא יראו את תפקידם בהכריתם את הרגש הדתי והיהדות מלבנות ילדי יהודים חרדים, (ויש מורים כאלה, והם הם העומדים למכשול לתקון סדר הלמוד בכל הערים, בייס מורדני בכלל היה לזועה ולחרדה, למשל ולשנינה לקצת בני עמנו בעבור קלי-הדעת האלה). ואין הדבר קשה כלל לעשותו. מה שאין ההסתדרות רוצה או אינה מבניה לעשות יוכלו לעשות יחידים, שיכירו את צדקת דברינו אלה היוצאים מן הלב, הננו מכריזים כזה: מי מן המורים המומחים רוצים לכוונן קורס, לחנך מורים עברים — כמובן בשכר — יפנו אלינו ויודיעונו תנאיהם. ואז נפרסם, שכל בחור בן תורה וכל מלמד צעיר, הרוצה לקנות לו מומחיות בהוראה העברית, למען יכוונן בייס עברי או חדר מתוקן ולהבטיח לעצמו פרנסה טובה בכבוד, ילך אל פלוני או פלוני וישלם לו כך וכך ויתרגל אצלו בהוראה איזה זמן וילמוד את עניני הלמוד הנחוצים למורה עברי ע"פ קביעות הסתדרות בה"ס ויבחן אח"כ מאת ועד, שתקבע ההסתדרות ויקבל תעודה. ואז יתוספו לנו בכל שנה מספר מורים מומחים וממילא גם ב"ס טובים, לגדל בהם עברים ויהודים נאמנים. ואם לא יחפצו ראשי ההסתדרות להזקק לזה, לפי שההצעה יצאה מאת עתון עברי בלתי רשמי (ידוע שהם אינם נזקקים רק לעתונים זרונים), מאת "המצפה" "הראקציונרי", אז תמצא ידנו ליסד הסתדרות אחרת, שלא תחשוש לכא בדברים עם "המצפה" ולהשתמש בפעלנו לטובת המורים ולטובת הצבור. וישנם מורים מומחים רבים בגליצא, שאינם מסתפחים באגודת המורים וב"ס רבים, שאינם בהסתדרות בה"ס בהרים, שאין אלו מה שהן צריכות להיות. — ומוסרים אנו מודעה בפירוש, שלא כתבנו את הדברים האלה לשם וכוח ולא נקבל שום תשובה עליהם. אין הדבר צריך שום ברור ולבון, אלא מעשה. מורים מומחים, שדעתם כדעתנו, יקבלו נא עליהם לכוונן את הקורסים ויודיעונו ואנחנו נמציא להם תלמידים.

מיטאון הבהירות.

כותב דברי הימים לעתיד יספר נפלאות על-אדות התעוררות החברה הלאומית וכבוד הצבור ורגש האחדות שתאם ביהודי גליצא. את סבות ההתעוררות הזאת אין לנו לראות באנימציה הציונית, כי באמת אין ההשפעה של מנהלי הציונים בלבוב עוצרת כח להטות את היהודים בגליצא לדרך חדשה, שלא הסכימו בה והראיה: הלא עדיין הציונים מתי מספר הם בארץ הזאת והשקלים יוכיחו. מהפכה באה מאליה ע"י יחס השלטון הפולני בגאווה ובזו ומרמה אל-היהודים. לשאת ולסבול ולירום אין היהודים רוצים עוד, כי הנסיון הורם, שכל מה שהם משפילים עצמם יותר רומסים עליהם ומרמים אותם. ע"כ תפשו מתוך יאוש, ככל הנלחצים חנם, בעזרת עצמם, כפריקת העול הכבד המעיק. גם הצדיק מכלו וחבריו וחסידיו כבר נוכחו, כי הפסוק "אל תבטחו בנדיבים בבן אדם" וכו' הוא תורת אמת. את זאת אנו רואים עתה לפני הבהירות. במחוזות, שאין בהם כלל רוב בחרים יהודים, התקוממו היהודים באמץ נפלא, לדבר משפטים בגלוי את לוחציהם ואינם נושאים פנים לא לנציבנו, לא לשרי מחוזות, לא לשרי מסים, לא לפריצים ולא לראשי אזרחים, אע"פ שחיהם תלויים בתקפים האלה. זאת אנו רואים למשל במחוז דמיניץ-גורליץ וכו'. בקנאה גדולה מראים שם היהודים ללוחציהם גזולי לחמם, כי יש יום, שהם צריכים גם לחסר היהודים. וכן גם במחוז השדה שיעניאווה — גארול-פרוכניק-אולישיץ וכו', שם עומד לבחירה התקף הגדול ד"ר סולובסקי, אביר הקלוב הפולני והיהודים

המשומד מיימון, שהיה מסינור ועתה נשפט בפאריז על רגול נדון למאסר שתי שנים. — בניקאראגוא באמריקה התיכונה התפוצץ אבק-שרפה באשמת המורדים. 117 חלל נמצאו. — באנגליה מתחילים לבשל ולמגן ולאפות בשקי ניר ומסמצים בזה פחם ועת וכלים ועבודת שפשוף, כי שק ניר שבשלו בו פעם אחת ישרף. — המעופף הצרפתי באג עף במכונתו מניצא, אשר על שפת הים התיכון, דרך האי קורסיקה לאפריקה ונעלה. אין ספק, כי נפל לים. — איזוניר אשכנזי, ריכטר שמו, שהלך למיל על הר אלטיפ, להתענג במקום משכן אלילי חיונים הקדמונים, נלקח בשבי בידי שוודים והם דורשים פדיונו ת' אלף פרנק. — במדינת שספניה בצרפת פרצה שוב מרידה בין היונגים. — בווינ נדונה למיתה גרושת החיט הקתולי בארמונה, שהתעתה נערה יהודית גבנה לזיה זויים והבטיחה לה, כי תרפא אותה ותסיר ממנה גבונה וקבלה מידה כסף רב, כאשר נבזה תוחלת חנערה התמימה, חנקה אותה הרמאית וחתכתה לגזרים. הרוצחה כהשה, אבל בביתה נמצאו כלי ההרוגה ודמה ובתנורה עצמות אדם שרופות וגזר מרף עתון, שהיתה המתה בסל מכוסה בו ובמה סמנים העידו על אשמתה.

*

האסון במירון. כבר הודענו, את דבר האסון, שקרה בליג בעמר בכפר מירון אצל צפת בהלולא של רשבי, שנחרנו שבעה אנשים. עתה קוראים אנו ב"החרות" הירושלמית את העובדה בהיותה. האסון קרה בביהמ"ד שאצל הקבר, דהמון עמד צפוף על מעקה ביהמ"ד אשר מעל הישער ותחתיו והמעקה היה רעוע. כאשר אך הדליקו את הלהב כמנהג והמחולות החלו גפל המעקה והגזרה על ראשי האנשים. שבעה אנשים ונשים נהרגו תהיהם ושלשים נפצעו קשה ומאלה מתו ממחרת עוד ששה וגם יתר הנפצעים הם בסכנה. הקאימקאם פקיד צפת עבד בעצמו עבודת ההצלה ושלם מכיסו שבר המתעסקים בהרוגים ובפצועים. החפירות בירושלם. מעדות פרקר עצמו, ראש החופרים במקום בית המקדש, יוצא, כי אמנם לא מצאו שום דבר חשוב, רק שרידי עיר דוד מצאו ולפי דעתם לא היתה עיר דוד על הר ציון, כי-אם על הר עפל הנמשך מהר המוריה ובתוך הארמה מצאו כלי חרס מימי היבוס ושום דבר לא הוציאו מירושלם, הכל נמצא ברשות הממשלה המורית.

מי נשפט? במישינב היה עתה משפט יהודי הראוי לתשומת לב. שתי נשים ואיש אחד נשפטו בעון תרמית, כי גטלו כסף, כמה אלפי רובל, מידי עשירים יהודים, להכניס בניהם אל האוניברסיטה בארסה למרות ההגבלות, החלות על היהודים. המשפט גנה כמה דברים מבערים ממנהגי הבורוקרציה הרוסית ובסוף יצאו הנאשמים לחפשי, כי נתברר, שלא רק הבטיחו האנשים, כי-אם גם קימו הבטחותיהם ואין במעשיהם כל תרמית. עתה שואלים ברוסיה: מי נשפט? הנשפטו היהודים? הלא אין כל חטא ביהודים אם הם מוציאים הון רב, לקנות דעת והשכלה אקדמית לבניהם. הרי לא נשפט אלא השטח הרוסית, המרבה בגדרים לריק ואינה מועילה בהם מאומה רק להשחית את מוסר פקידי הממשלה, להרגילם במקח שחד ותחת לגדל חכמים באוניברסיטאות היא מגדלה רק שחצנים, בני עשירים נבערים, אשר כמתן שחד הם רוכשים להם תעודות, בעוד שליהודים בעלי בשרון, שאין להם כים בכד, כל הדלתות סגורות, וזאת חפץ הדפוסט של הדומה ניקולסקי לברר בהביאו את הדבר לבייד של מושבעים, שלא ביהודים העון, כי-אם במקום אחר.

על מה מוציאים כסף הבארוץ הירש? בירושלם כרוניקל מוכיח יהודי רוסי את מנהלי ישיא, המוציאה עשרים אלף רובל בכל שנה על בית למוד עבודת האדמה במשענסטוניעב בפולן בשביל בני יהודים ואין לומדים שם רק י"ב תלמידים וגם הם בגמרם את למודם הם משליבים את עבודת האדמה אחרי גום. ועל כל תלמיד כזה מוציאים לריק שני אלפי רובל בשנה.

גסיון לעשות פגרום. בניעוזשין ברוסיה מצא יהודי שטר בסף בן ג' רובל. זה היה די לקריאות הכו את היהודים! וכל האכרים סברו וקבלו והכו. יהודי

אחד נפצע קשה. אך מיד באו שוטרים והפיצו את האכרים; שוטרים אחרים נפצעו וניב אכר נכלאו.

מסלת ברזל חדשה בא"י. ממשלת טורקיא מתחילה לבנות מסלת ברזל מחיפא לעכו. חיפא היא עיר החוף החדשה ועכו היא עיר הפלך ומבצר וצריכים לחברן.

לחין הגולים באמריקה. הציר היהודי בפרלמנט באמריקה זולצר נשיא חברת האמגרציה ולכל עניני חוץ, הכנים ריזולוציה, כי מן בית הנבחרים ישולחו חברים, לבקר את ערי החוף וביחוד את אלס-אילנד ולהתחקות על אופן הדרישה והחקירה, שנוהגים פקדי האמגרציה לעשות אצל הנודדים. הוא מוצא, כי ההנהגה הנהוגה שם איננה לפי הרגש המוסרי של האמריקאי. בני אדם, אומר הוא, שבאו לכאן למצא מקלט ומפלט, אין עוצרים ואין מחזיקים כשבווי מלחמה. החקירה והדרישה צריכה להיות בדלתים פתוחות לפני כל אדם, בחקירה ודרישה, שעושים בבית-הדין אצל הנאשם בעברה, גם צריך להתיר להאמגרנט, שיעמיד טוען מצדו וללחום כעד השגת זכויותיו האנושיות, שארצנו חייבת לתת לכל אדם ולא כמו שנוהגים לעשות הכל בסתר וגם אין נותנים להגדן להעמיד סגור בשביכו. גם צריך למצא דרך ותחבולה, שידעו הגולים בהיותם עדיין בארצם אם יתירו להם פה הכניסה, אם לא, ולא יוציאו את כספם לריק, וזה אפשר לעשות על ידי צירי ארצנו בערי החוף באירופה.

יהודים עומדים על נפשם. באספת ועד שלחי הקהלות באנגליה החלט בקול אחד, להלחם באגרניה כבירה נגד חק השביתה בראשון, ע"י אספות מחאה בכל ערי המדינה המיושבות ביהודים, ע"י חוכרות וכוונות. נשיא הוועד מר אלכסנדר אמר, כי למרות זקנתו ואי-בריאותו נכון הוא לעבור בערי המדינה למטרה זו. האיניציאטיבה תצא מאגודת החנונים באיסטמנ, וועד שלחי הקהלות יעמוד לימינם בכל הגדרש. המלחמה הגלויה נחוצה, כי אין מה לאבד ולהרויח דבר מה אפשר, ואין לשבת במנוחה בשעה שרוצים להכרית אכל מפי היהודים העניים או להביאם לידי חלול שבת. הוא עושה עוד צעד אחד הלאה ואומר שהיהודים יעשו את השאלה הזאת לתנאי של הכרעה לבחירות הבאות, ויודיעו, כי יתמכו רק את הקנדיט לפרלמנט, שיתנגד לחק השביתה בראשון. כל הנואמים דברו בחום ובנוסח זה. מר הנריקוס אמר, שאף על פי שיש לפחד, כי אניציטיה כזו תגרום במקומות ידועים לאנטיסמיטיזם אין אנו יכולים לשחרר אותנו ממנה. לאספה זו באה דיפוטציה מאגודות כל החנונים. והם הצליחו לפקוח את עיני הגדולים ולהראות להם מה גדולה היא הסכנה הכרוכה בחק החדש הזה אם יצא לפעולות. עוררו ונתעוררו, במעט איחור זמן אמנם, וכמו שהעיר מר בנטוויטש בנאומו, ומי יתן וגם רבנינו, ששאלת השבת הלא קרובה ללבם מאד, כי יתעוררו גם הם לעשות את חובתם בדבר הזה, שיש בו גם שאלת הלחם וגם שאלת הדת — שמירת השבת, והם על הביטה יעירו את הקהל הישן ואיננו יודע מאומה מכל הנעשה סביבו. "היהודי".

העתומנים לומדים חכמת אירפה. בראות הערכים בסוריא, כי שמנתם על היהודים לא עשתה עוד את הפרי המקווה התנכלו להשתמש בתחבולה הבדוקה והמנוסה של צוררי ישראל באירפה, בעלילת דם. בעתון הערבי "אד מוקטבס" נתבשרה בשורה טובה לערבים, שהפוליציה בקושטא תפשה ארבעה יהודים, שנשאו תבה חשודה. כאשר נפתחה התבה נמצא בה נער טורקי הרוג. הבשורה הזאת נשאבה מהעתון הטורקי "איקדאם" בעיר הממלכה. שם כתוב, כי מורה יהודי נגב נער טורקי, החכם-באשי לא חשש לעלילה כזאת ולא שקד לדרוש ענש עליה, כי לא חזיק את הטורקים שלו לפתאים מאמינים בכד דבר כהאירפיים. אבל שבת, כי יש בסוריא מפלגה גדולה של צוררים, שיפלו על המציאה ויעירו בה חמת ההמון. עתה מאמין החמון בדמשק בשמועה ורוחו הולך וסוער עד שהיהודים מתחבאים ויראים לצאת מפתחי בתיהם. הם שלחו מלגומות לקושטא לחוש לעזרתם. אפשר שהעלילה הזאת היא סבת השוד במושבות.

שוד במושבות הגליל. המלגומות מודיע, כי בשבוע שעבר התנפלו ערבים נודדים על מושבות הגליל ושדדו את רכוש היהודים. שמות המושבות לא נקבו במלגומה רק סתם נאמר: בין נצרת וטבריה. שם נמצאות המושבות ראש פנה, משמר-הירדן, כנרת, מחנים ועוד. השודדים באו בודאי מארץ הבשן, ששם מפני המרידה, שהיתה בשנה הזאת, לא עברו בשדה ורעב שולט שם, המביא תמיד את הערבים לפשוט בגדוד. החכם-בשי בקושטא השיג מלגומה, צעקת שבר להושיע. הרב בקש עזרה מאת הממשלה. עלילת הדם בקיוב. מחשבת הרה"ג ר"ל צירלון

האביד בקישינב, לאסוף חתימות מכל הרבנים על מחאה עזה נגד מעלילי עלילת הדם ולשלחה אל הממשלה ואל העתונים הרוסיים — במלה. עסקני היהודים מכל ארצות רוסיא, שהתאספו בפטרבורג להועץ מה לעשות בדבר העלילה החליטו, כי מחאה כזאת בדברים קשים תובל להזיק יותר מאשר תועיל ובחרות אף שרי הממשלה יוכלו לגזור ענשים קשים על כל ההותמים. ע"ב החליטו לפרסם רק שבועה כעין השבועה, שנשבעו הרבנים לפני שמונה שנים בקונגרס הקראקאי אחרי עלילת קישינב. רק לא ישתמשו במלת שבועה, אלא במלת "הודעה" כעין גלו-דעת. הנוסח יתחיל: הרינו מודיעים לפני אלקים ולפני כל הקדוש ולפני כל העולם, כי נקיים אנחנו וכו'. את ההודעה הזאת הדפיסו ברבבות אקסמפלרים ושלחוה אל כל הרבנים לחתום עליה. ומאת הרב צירלון בקשו, לבטל את מחאתו ולחתום עם כל הרבנים על השבועה. לפי דעתנו יש סכנה בהודעה הזאת יותר מאשר במחאה. הצוררים יוכיחו מן הלשון הרכה ומניעות המלה שבועה, כי אמנם הרבנים מרגישים את עצמם אשמים. — ולעמית זאת התעוררו סופרים נצרים אחרים, להוציא יחד בשם כל הסופרים והחכמים וגם קצת כהנים קול קורא אל העם הרוסי, להסביר לו, כי העלילה בשקר יסודה ורק אנשי בצע ושואפים לדם נקי מטעים אותה לעשות רשעה לתועלת עצמם. בעתון רוסי נדפס קול קורא כזה אל אגודות הסופרים הרוסיים, להסיר חרפה מעל רוסיא ולרחוץ כפות העם הרוסי מדם נקי. — הצוררים בקיוב השתמשו גם בתחבולה הישנה, הידועה מסיסא-עסלאר ומפולנא, להשיג הודאת יהודי, לתכלית זאת לקחו יהודי משונע, מנוול ושכור והשכירוהו ולמדוהו לדבר מה ששמו בפיו, ובית-הדין היה מוכרח לצרף גם אותו אל החקירה והדרישה.

צרת אחינו במרוקו. קבוצת יהודים ברחו מפץ מן המצור לטיטואן אשר על הים, בבואם באמצע הדרך, מקום מלא צורים ועמקים, התנפלו עליהם כשלשים איש מזוינים מכף רגלם ועד קדקדם ויאמרו בהריגה אם לא ימסרו להם כספם והונם. האמללים נפלו על ברכיהם ויבקשו חנינה מאת המורדים לחוס עליהם. כי נודדים המה לחם, הערכים לא הסתפקו בתשובה זו ויקשרום בחבלים ויכנסו מבות נמרצות. אח"כ הדליקו מדורת אש גדולה ובאכזריות נוראה שרפו את בהונות ידיהם ורגליהם. האמללים צעקו מרה, וקול נאקתם היה קורע את הלב, ולמרות תחנתם והתרפסותם לא יכול לב האדם-החיה לדעד למראה הענויים הנוראים של בני-אדם אלה ויוסיפו עוד במעלליהם באכזריות פראית ואיומה. פתאם נשמע מרחוק קול החצוצרה של הגדודים הצרפתים, שהלכו לפאס, ומפני הקול הזה סהרו המורדים לנוס ולהחבא. אבל המורדים בנוסם שבו נערה בת י"ב שנה ויקחו את כל הפרדות והחפצים שהיו ליהודים. כשהגיע המחנה הצרפתי למקום המאורע, ספרו להם היהודים כל מה שקרה אתם. והצרפתים הבטיחו להגן עליהם ולשמרם עד אשר יגיעו למחוז-הפצם. בינתים בא רופא הצבא ויחבש את פצעייהם. אחר שני ימים הגיעו לרכבת כליות חמשה שוטרים צרפתים. ברכבת מצאו את הנערה השבוכה ביד ערבי אחד, ואחרי עמל רב, בהשתדלות אחדים מנכבדי העיר, פדו את הנערה מיד שוביה אחרי שקלם בידם כמאתים דורום. עתה באו לטיטואן במצב נורא ומדולדל, גועים ממש ברעב וחפצים ללכת ירושלימה. החרות.

עלילת דם חדשה. בוויטבסק נסו הימניים ללכת בדרכי חבריהם בקיוב ולעורר עלילת דם חדשה. כמו שכותבים להאומרא ראסיא" היה הדבר כך: המכח היהודי ל. פוליאקובלקח לביתו אומנת לילדיה

והנה יש לנו לבקש פירוש האיסור בדמיון העם וציוניו. העם יחס לשדים כרעי תרנגולים (ברכות ג.) והנה לפי זה התרנגולים הם צפרים דמונים. אמנם צירי להם הקדמונים, שיש למלאכים רגלי עגל וכשחבט מלאך את כהני צדוקי נמצאו בין כתפיו כבף רגל עגל (יומא יט:), אבל גם לזה מעם, שאין לדרשו ברכים והמבין יבין. לדוגמא אביא, שהמורס המשורר היוני מתאר, שיש להרה אשת זאוס עיני פרה והנה בחפירות אשר במיצניה מצאו, שבימים שקדמו להורמוס נצטירה אשת זאוס כבעלתית הכנענית בראש פרה (3), כמו לעיני פרה קדם ראש פרה, כן לרגלי תרנגולים קדמו שדים-תרנגולים ולכן דמו היהודים — דבר, שאינם מתאים בפעם לתבליית האשורולוגים רק מעיד על השקפת ישראל — שלשר השאול נרגל האשורי דמות תרנגול (סנהדרין ס"ג:). לכל אליל יחסו הכמי התלמוד צורת, אחרת ורק לארון נשיה את צורת הרנגול. לסוכות-בנות אמנם יחסו תרנגולת, מפני שהיא פרה ורבה, סוכות בנות היא עשתרת המולידה. התרנגול גם כן יכול להרוג את האדם (עדות פ"ו משנה א'), דבר אשר רק בהדמיון השדי יסודו ואין לו מקום במציאות. אף קצף ה' מכירים בצבעו (ברכות ז). שאר הקיום ע"ד רוע התרנגול בדמיון ישראל, שהבאתי במאמרי "דוכיפת", אמנם בפעם נתנים להתפרש באופן אחר, זאת רואה כל בר בי רב, אבל רוכשים הם כוונה חדשה, אם נסתכל בהם מנקודת ראות השקפה יותר רחבה ביחס להראיות, אשר הדמוניות שלהם בולטת. (סוף יבא)

רסיסים.

האדם החי הוא כמו הולך למסעיו, שבתחלה ישלח לפניו את הבילות קניניו ואחריתו יסע גם הוא. האדם יאבד בעורנו חי מעט מעט את שערותיו, את שניו, את כח ראייתו ושמיעתו ואת חלכו וכשרו ואח"כ ילך גם הוא.

שאול המלך היה גבוה מכל העם ונחבא אל הכלים, שלא יראוהו והיום אנשים קטנים ושפלים מטפסים למעלה, שיראוהו הכל.

השוטה אומר כל מה שהוא יודע והחכם יודע כל מה שהוא אומר — בן אפרו לפניו, אבל היום אומר השוטה רק מה שאינו יודע והחכם יודע רק מה שאינו אומר.

כורה שחת בה יפול, כן נאמר בכח"ק ובכל זאת במה בורים ריקים ישנם! לפניו חסו הנשים בצל בעליהן ובניהן והיום — בצל מגבעותיהן הרחבות.

אל תשחקו בברזא ובקלפים, כי המה ישחקו בכם. מה שמשיג האדם ביסורים הוא שומרו ביותר, ע"כ שומרה כל אשה את פרי במנה וכל אדם את שניו, אבל לא את לשונו.

במקום שהאדם צועד צעד אחד צועדה הבהמה שנים.

אשה אחת כתבה לבעלה: הגני ביה בקו הבריאה, הכל כמנהגו; הירשלי שלנו הוא בלי עין הרעה אוצר בלום, סוד לגלות, הוא עלו ומקד ומטפס על הכתל. יהי רצון שאשמע בזאת ממך.

מה יתרון לחומט, שיש לו בית אם עליו להתעקס, כדי שיוכל לשכוב בתוכו.

אוי לו לאדם המוכרח לעשות מה שאינו רוצה ואשרי האדם הרוצה במה שהוא מוכרח לעשות.

אין אדם שפסל כל כך, שלא יוכל לנפול עוד. כי מה שהאדם עושה בזמנו ימצא מתחרה; ע"כ רבים כל כך עתה האוהבים את עצמם, כי בזה לא ימצאו מתחרים.

העניות אינה בושה, שאם לא כן הלא היו פני העניים אדומים ולא חורים.

3) Ratzel: Völkerkunde III. 734.

אנכי מברך את ירד נפשי הסופר העברי מר יעקב חכהן ראפפורט במז"ט לחתונתו.

אהרן משה בודק — מוסמי.

הגנו מברכים את סופרנו הנכבד מר יעקב חכהן ראפפורט לחתונתו במז"ט. מערכה "המצפה".

אבי משום שבתא" ומפרש רש"י משום רוח רעה השורה על הדיים, שלא נמלן שחרית ושם השד שבתא (יומא עז:). כי האמינו, שהרוח הרעה מקפדת ומסמיה ומחרשת עד שירחק אדם את ידיו ג' פעמים (שבת קטז). וכן מפורש מדברי ר"י בן אלישע (ברכות נא) וכן אומר ר' נמרנאי גאון בשערי תשובה סי' רע"ה, היה תולה ר' הונא בד של מים על סף ביתו, למען ירחץ בה כל הרוצה, שלא יסתכן (תענית כ:). ומפני סכנת העם דחו איסור רחיצה ביוה"כ, יש דין, שאין מעבירים על האוכלים (עירובין סד:). בכל זאת התיר רשב"י להעביר מאימת כשפים (שם).

במתניתא תני ה' דברים נאמרו בקרומית של קנה: אין שוהמים בה ואין מלים בה ואין מחתכין בה בשר וכו' (חולין מז:). ומפרש רש"י, כולחו משום כשדוחקים אותו קיסמין נתון ומפרשים הימנה ואיכא סכנתא. אבל במדרש שנינו את הברייתא הזו בהוספת המלים "מפני שרוח רעה שוכנת עליה" (ביר פנ"ו). ככלל במדרש צורת הברייתא הזו יותר מתוקנת, כי תחת סתם "במתניתא תני" יש שם השונה "אמר ר' יוסי". ואסרו קרומית של קנה, כמו שאסרו לאכול שום קלוף וכצל קלוף וכיצה קלופה שעבר עכיהן הלילה משום סכנה. מפני שרוח רעה שורה עליהם (גדה יז:).

העם האמין, שעל מים מזוגים, שעבר עליהם הלילה, שורה רוח רעה (גדה יז:). לא ישתה אדם מים לא בלילי רביעיות ולא בלילי שבתיות ואם שתה דמו בראשו. מה סכנה? סכנת רוח רעה" (פסחים קיב). היתה דעה כללית, שעל מים מגולים שורה רוח רעה (וי"ר פכ"ה, שו"ט כ' ד', תנחומא ישן קדושים ט'). מפני זה השותה מים היה שופך את השטח העליון (חולין קה:). ולכן בכל התלמוד מים מגולים סכנה וחשבו לסכנתא, שהיא חמירה יותר מאיסורא (חולין י:). אמנם החכמים בעלי אמונה זכה פרושו להם, שהסכנה היא מאימת נחשים, שיוכלו לשתות ממים מגולים (תוספתא תרומות פ"ו, גדרים צא, ע"ז ל). או משום עלוקה (ע"ז יב:). בכורות מד:). והעם בלי ספק כמו הערבים דמה, שהנחשים, הנראים על מים מגולים, הם מזיקים, אשר לבשו דמות נחש (1). פירוש עלוקה בערבית הוא מזיק (2). איסור מים מגולים היה קיים בכל ימות התלמוד והיה חמור מאד. "מים מגולים לא ישפכם ברשות הרבים ולא יגבל בהם מיט ולא ישקה מהם גוי וכו', מים לא מגולים ירכיז בדם את הבית ולא ירחיץ בהם ידיו ורגליו" (תוס' תרומות פ"ו). אופן האיסור מראה, שלא סכנת ארס היתה הגורמת לאיסור הזה, ובפירוש אומרים בעלי התוספות, שאין נזהרים בזמן הזה על הגלוי, לפי שאין רוח רעה שורה באלו המלכיות" (יומא עז:). תוס', ד"ה משום שבתא).

מנהגים לפנינו, איסורים מפורשים, אשר שרשם בעם. לא תמיד ידעו החכמים את מקור המנהג, שאחזו בו, כמים מגולים דמו רבים לראות את המעם בנחשים, בקרומית של קנה חשבו למצא סכנת קסמין. האדם המדעי צריך להבחין תמיד בין העובדה ובין פרושה. העובדה, המנהג, קיים, בהבאור יכולים אנו להמיל ספק ולבקש דרך אחרת, לפעמים איסורי סכנה במלים, זוגות למרות הלכה למשה מסיני "דלא קפיד, לא קפדי בהדיה" (פסחים קי:). רוח רעה של רחיצה, של זוגות ושל מים מגולים אינה שורה בארופה (יומא עז תוספות). סכנת כשפים "אינו מזיק ופוק חזי מאי עמא דבר" (אוי"ח סימן ג' ס"א בהגה). ולפעמים מתמידים המנהגים את קיומם ותחת פרושם העממי רוכשים להם פרוש חדש מחוכם רציונליסטי, למען כסות את המזרחיות.

הנה מוצאים אנו עובדות כאלה. תרנגול ברא אסור (גדה ג'), ר' פפא אסור תרנגולים דאגמא (חולין סב). בירושלים אסרו לגדל תרנגולים (ביק עט). (הפירוש משום קדשים הוא רציונליסטי ואין לנו רק לקבל את העובדה עצמה) יודעים אנו, שחכמי ישראל שמו בענין איסור והתר של עופות את לבם לדרכי העם. "איר יצחק עוף מהור נאכל במסורה, נאמן הצייד לומר עוף זה מהור מסר לי רבי" (חולין ס"ג:). ומפרש התלמוד לא רבי חכם, אלא רבי צייד. כלומר המכריע היה מה שהיו הציידים, כלומר באי"ח העם סבורים.

1) R. Smith: die Religion der Semiten 85 (übersetzt von Stube)

2) Wellhausen: Ueberreste altarabischen Heidentums 149.

נערה נוצרית כבת י"ב. כחדש אדר נשלחה הנערה לקנות דבר ולא שבה עוד ונודע שהיתה אח"כ בבית אמה ונעלמה גם משם. הדבר נשכח והנה זה עתה באו סוכני הכולשת לביתו של פוליאקוב לחקור ולדרוש, איה הילדה הנצרית? מדוע יצאה מביתם? אולי עשו בה מעשי אלמות או אונס? היום קבלו כל בני הכית הזמנות לכוא אל הכולשת. שם מצאו את הנערה האומנת ואת אביה, בחמש שעות נמשכה החקירה. אז הוכרז להיהודים, כי הם נאשמים בהתנכלות לרצח דתי של הנערה האומנת אשר בביתם". הנערה ספרה להחוקרים באותו מעמד, כי ארבע פעמים הוליכה אל המרחץ והסגירה במרתף אפל ורצו להסתירה עד הפסח ולשחטה לכבוד הפסח. באותו היום באה הפוליציה לחצרו של פוליאקוב וכדקה את המרתף, שבו "הסגירה" את הנערה. ומוכן הוא לכל, ביד מי נעשתה העלילה, שהכולשת מתעסקה בה ככד-ראש. הדבר הפיל אימה על היהודים אשר בוויזמבסק. יראים הם שמא ישתמשו השחורים בדבר, למען עורר את החמון כנגד היהודים.

לצון רוס, צוור ישראל מענישקוב פרס, בגבויה וורמיה סתב סהסיד אחד, שהודה לו על הרצח הדתי לפסח, אבל לא קרא את הססיד בשם, מדוע? כי חסידיו של מנשיקוב הם "כני בלי שם".

איסורים וציורי העם.

סאה בותיהו מיוזיש.

דת החיה בעם מוכרחה לספוג במדה פחות או יותר גדולה את הציורים השולטים בתוך העם ואת המנהגים, ששרשם בשרדות הרחבות, אם רק אינם מתנגדים באופן ישיר אל הדת. הכלל הוא "אל תשנו ממנהג אבותיכם נוחי ערץ", "מנהג ישראל תורה", הנהגה ליהודים, אם אינם נביאים, בני נביאים הן. וכן הוא לא רק בדת ישראל, כן היא בכל דת. גם אצל הנצרים יש אף מנהגי חג, שלא עלו על לב אבות הכנסיה הקדמונים. כל דת, שאינה רוצה להצטמצם כחומט בביתה ולהתאבן בחוגה הקבוע, נאלצה לקבל פעולת חליפין מן החיים המזנקים, לינוק ממעמקי האומה הנרדמה במשפטיה הקדומים.

מנהגים כאלה, אשר יצאו מן "הרגש והדמיון", ימצא כל הבקי בתלמוד הרבה, הרבה מאד. פסקו לדינא השותה כפלים לא יכרך (ברכות נא:). מפני שהכוס השניה היא כוס של פורענות, "הכון לקראת אלהיך ישראל והאי אין מתוקן", חשש זוגות יצר את האיסור הזה, ר' דימי רומס את סכנת אכילת ב' ביצים וב' קשואים להלכה למשה מסיני (פסחים קי:). חעלו הלכה "סתם גינה כמקום שנחגו לגדור דמי ומחייבים אותו" (ביב ד.). כלומר שותה אחד יכול להכריח את שותפו השני, להקים גדר באמצע גינה משותפת. והמעם, שלא יראה אחד את גנתו של השני, כי עין הרע מזקת, "הזק ראה שמה הזק", היהודים בימים ההם אסרו "לעמוד בשדה חברו בשעה שהיא עומדת בקמותיה", כמו שמפרש רש"י, שלא יזקנו בעין הרע (שם ב:). והיו מספרים בשביל זה לקנות "ארעא דסמוכא למתא" (ב"מ קז:). מפני שכל אחד יכול להסתכל בה ולהזיק במבטו, ולכן גינה "שמגדלין בה ירק לאכילה וכל שעה היא עומדת בקמותיה" (תוס', ד"ה גינה, ב"ב:). הזק ראה אפשר בה בכל שעה. משום זה פסקו, ששותף אחד יכול להכריח את חברו לכונו את מעותיו ולהשתתף בגדירת הגינה, מפני אימת הזק, שנחשב בעיניהם לממשי.

בשבת אסור מלמול ברשות הרבים ובכל זאת התירו לצאת בקמיע אם הוא ממומחה (שבת ס.) ובמסמר מן הצלוב (שם כו:). משום שנחשבו בעיני היהודים אז למועילים ומרפאים.

ביום הכפורים "אסור לרחוץ מקצת גופו" ובכל זאת מורה ר' שמעון בן גמליאל "מדיחה אישה ידה אחת במים ונותנת פת לתינוק ואינה חוששת". מה מעמא? מדוע התירו חכמים להדיח את ידה במים? "אמר

השיטה עברית בעברית. הרוצה במשרה הזאת יפנה אל
המזכיר 29 Gertrudy Krakau Joachim Weindling

מחאה נגד הקאנקורז מברעזאן.

להתורע, אשר אני הח"מ תובע הזאת אמור
רשבעה"ג ז"ל הכ"מ. ע"ב בל יהין שום רב לקבל
עליו את משרת הרבנות מברעזאן.
יצחק הכהן בהגברפ"ק ז"ל הכ"מ.

ברגשי גיל וחדוה הנני מכיע במ"מ לאהובי מר
משה שנייער ליום כלולתו עם מ' פאני שטרויבער
ביאולובין.
מז"מ למחמל נפשי מר חנוך אשכנזי ולרעיתו
התמה מרי מלכה לחתונם. מז"מ להוריהם הר"ג מו"ה
ישראל אשכנזי ומר אברהם וויענער ולכל ב"ב.
איצי שפרר — סעריצט.
חברת יסוד בית ספר עברי בקראקא מבקשת
מורה עברי מנוסה, שכבר שמש בבית ספר ע"פ

בלב מלא רגשות אהבה אברך את אחותי ואת
חתנה מר יצחק מאיר וואנגער בבילגרייא לארומס. מז"מ
חיים שאלער — ברנב.
בלב מלא אהבה וחבה הנני מברך את אחותי
מ' שושנה ואת חתנה מר בן ציון ראזענצווייג ממשארטקוב.
במז"מ להוריהם.
מעמקי הלב נברך במז"מ את ידידנו מר שמואל
מאנדעלקערן לארומס עם מ' בריינטשע וואלמאן
בבברקא. פנחס ביליג, צבי רייך — גרודק.

Seit 500 Jahren heilen
die weltberühmten, naturheissen 36°—42°C
nicht abgekühlten radioaktiven
Schwefelthermen u. Schlamm-bäder in
TRENCSEN-TEPLICZ
Oberungarn. An der Hauptbahnlinie Berlin—Oderberg—Wien
GICHT, RHEUMA, ISCHIAS etc.
Hotels mit Bäder zusammengebaut, daher das ganze Jahr offen.
- - - Kaltwasserheilanstalt. - - - Diätetische Küche! - - -
Landschaftlich herrliche Lage. - Klima mild, windgeschützt.
Neubauten mit 1½ Millionen Kostenaufwand. — Grösster Komfort.
Neue Bäder. Neue Hotels. Neue Schlamm-bäder.
Zu Hauskuren: Schwefelschlamm- und Thermalwasser-Export.
Mit Prospekten dient bereitwilligst die Badedirektion.

כשר RESTAURANT

ganz neu eingerichtet im Parke gelegen, verlässlich orth.
כשר עד צה היותר טוב גם ליראים המדקדקים
Pächter JACOB PINKAS aus Wien
Einziger orth. כשר Restaurant in Trencsen-Teplicz
Refferenzen: מגדולי זמננו

קול מבשר.

לשנוחת כזם של ווערלי וונקדישי רצינו הגה"ק נאור הגולה רצי
ר' לצי אלימלך מדינו ז"ק"ל, (בעה"מ"ה ס' בני יששכר ועוד ספרים
יקרים) וחוצי ספריו הולחנו לאור ספרו המפורסם "אגרא דבלה"
ע"ה"ת, שה" יקר צנוליות ולא הדפסוהו פשוט כצראשונה, כי
חס נתנו לו פנים חדשות, והוא:
(א) אגרא דבלה זה, זו תזונה כל הסגנונות המפורזות
והפורדות וקו"ס דרך עדותיך וקו"ס קהלת יעקב וינאלון
הקורא על וקוונ וקודרות צלי לילות וחיפוש;
(ב) אגרא דבלה זה יכיל צקצו כל המאמרים הכפולים
צקפר צני יסככו, ונה צצראשונה רק הורו צאלצע עליהם: עיין פה
וקס צצני יסככו ועתה על וקוונס פה יצולו צקלום;
(ג) אגרא דבלה זה אור חדש יאיר צהוקפת מאמרים חדשים,
ע"י שזכינו להעתיק כה"ק ונקס נתגלה לנו אור הגנוז, שה"י
צבעלם ונחתנו;
(ד) אגרא דבלה זה, זו נסלמו כל המאמרים המקועעים, שהיו
חקרות ונהס שורות ותיצור, ולותיות, להסלמות המאמרים וגם נצנו
ונלפוכיו, ומאמרים קסי-העצנה, כולם מצוירים צאר היעצ;
(ה) אגרא דבלה זה הוגה צעיון ננרץ לפני ההדפסה ולאחריה,
ומונפה כסולת נקיה;
(ו) אגרא דבלה זה כולל צהדרו ויפיו החלוני ג"כ, סנדפס
על כיר עוצ יפה וחזק צלותיות חדשות ולחירות צהצית 1/4
ונוחירו רק 5 K.
להסיגו צכל צחי ונקסר הקפדים. הנוכירה הראשית חלל
Amkraut & Freund, Przemyśl.

יצא לאור תולדות תנאים ואמוראים

אלף ושלש מאות עמודים גדולים, יכיל בקרבו קורות ימי חיי רבותינו הנזכרים
בשים כבלי, וכל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבורא, דברי ימי
חיייהם, ושטתם, אבותיהם ובי"ב, סדר למורם, רבותיהם, חבריהם ותלמידיהם ותקנותיהם
כל המאורעות והקורות בימי חיייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות וגרסאות
יקרות. — מחיר כל השלשה חלקים באנגליא 10/6 (מכור 13.6, רגל מכורך
20/- באשכנז 12 מארק (מכור 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן
רומניא 14 פראנק או בתרים באמריקא קאנאדא 3 דאלאר. נאכנאחמע אין באנגליא
גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שירא גאון** עם באור יקר
בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים
מחיר הספר באנגליא 2/6 (רגל מכור 5 שילינג), 2.50 מארק, 1 רוי"ב 3 בתרים
הכל עם המשלח. מאת הר"ג ר' אהרן הימן בעל המחבר ספר בית ועד לחכמים.
מחיר הספר בית ועד לחכמים 4, 5 מארק, 6 פראנק, 2 רוי"ב 1 1/4 דאלאר.
למכור ספרים הקונים לפחות 10 עקסעמפ. ינתן ראבאט. — אדרעסע להמחבר
Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England
המחברים אל ישלחו את ספריהם בחליפין, אלא ישלחו ברמים בפול ויקבלו תשובה.

האטעל ציפפער, לעמבערג HOTEL ZPPER LEMBERG

vormals
Hotel u. Restauration **MAJER KATZ, Rajfana 9.**
Telefon Nr. 889.

האכסניא ובית המרזח של ה' מאיר נאטי ז"ל בלבוב, ברחוב רייטאנא 9

הנודעים זה 40 שנה בכל תפוצות ישראל, מתנהלים גם עתה תחת אותה ההנהלה
עצמה של השנים הקודמות, ביתרון הבשר אף למהדרין מן המהדרין; ועוד יתרה
נעשה, כי כל החדרים תקנו מחדש ונערכו בטוב מעם ודעת ובנקיון עצום מתאימים
לצרכי החיים, במאור אלקטרי, גם בחדרים מיוחדים לרחצה ובכל הקומפורט הדרוש
לרוח העת, ונחת שלהני מלא דשן, גם סניף מיוחד למאכלי הלב נערך על ידי
ברחוב סטאניסלאוו 4 מול האכסניא שלי במאכלים ערבים לחי, למען השביע
רצון את כל הדרושים לשכני
צבי הירש ציפפער.

כשרה זעלכווארען-פאבריק Salomon Podhrozer, Tarnopol, Sobieskiplatz

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. דיא פאבריק
איזט לויט דען מאדערנעסטען בעהעלפען אונד היגענישען פארדערונגען איינגע-
ריכטעט, וויא עלעקטרישע קראפט א. ו. ו. אונד ערצינגט נור פרימא ווארע
בהכשר הר"ג ר' שמעון באב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנחת חנוך עם בית דינו.

הוצאת "התחיה".
חדשות בספרות העברית
יצא לאור קובץ ציורים וספורים
בשם
פסיעה ראשונה
מאת ש מאי הלשניקוב.
מכיל (112 דפים) שבעה גליונות דפוס
בפורמט גדול נדפס הדור.
הספורים והציורים מתארים את חיי עמנו
הרומים ברוב כשרון.
המחיר 1.40 בתר, פורמט 20 הלר. ברוסיה
70 קאפ. האדריסה:
S. RUBINSOHN, Buchhandlung
„Hatechyjah“ Stanisław, Galizien

מנקר ובעל תפלה
בעל נסיון משנים רבות, שיש לו תעודות
רבנים, ממשפחה הגונה, בן 40 שנה
מבקש משרה. האדרסה:
JOSEF FEDER, Komarno.
NIEDERLÄNDISCHE Lebens - Versi-
cherungs Ge-
sellschaft Wien I, Aspernplatz im
eigenen Palais. Versicherte Kapital
ca. 380 Mill. Vertreter werden ge-
sucht. Gute Konditionen. Sub-Dire-
ktion: Lemberg, Szajnoch Nr. 3.
Löbel Taubes.

כהא דהתרא עדיף!
כל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא באסור
יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש
EXCELENT
בשמו בן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל
לגלוח הזקן ברגעים אחדים עצהיו"ט. הירא
דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ה
הבריות. מחיר תבה אחת בתר חצי. שתי
תבות שני בתרים וחצי. ע"י נאכנאחמע
לא ישולח. כתובתי עתה.
MOSES KATZ
JERUSALEM, Palästina,
Poste restante
לפנים היה מושבי בלונדון.

ספר נפלא
Budowny Samouczek
Wunderbuch
zum Selbst-Unterricht der deutsch. Sprache
in zwei Sprachen (polnisch-deutsch)
vorgelesen von
JOSEF SAS JAWORSKI
Gymnasial-Oberlehrer
und MAJER LAUB
bekannten Pedagen.
Bis heute 2 Teile gedruckt zu je 32
grosse Seiten.
Preis 1 Krone für beide Teile
auch Briefmarken werden angenommen.
Bei Postsendungen 10 h. mehr.
Zu bekommen bei
Majer Laub, Krakau Dietelsgasse 9.
Hier habt Ihr Gelegenheit, auf eine unge-
wöhnlich leichte Art die deutsche Sprache
im besten Sinne des Wortes, zu erlernen.

פרנסה

בקהלה היהודית בקענטי אצל ביאלא
מבקשים למנות מורה, שיוכל להורות
אשכנזים ועברית לילדים. מי שיכול לעבור
לפני חתימה ולקרוא בתורה בצבור עדיף.
לפנות אל:
EMANUEL MUNK, KETU.

קארעספאנדענט

פיר איין גראסעם שפירטום-נע-
שעפט ווירד איין מיכטיגער קארעספאנ-
דענט, דער אין פאלנישער, דייטשער און
יידישער שפראכע מעכטיג איז, געזוכט.
בעפארצונט ווערען די וועלכע אין
דינער בראנשע איינע לענגערע צייט
מעטיג זינד, אויספירליכע אפפערטע,
אונד געהאלטסאמערע צו ריכטען אן
די ארמיניסטראציע דיעזעם בלאטטעס
אונטער צייכען R.

יצאו לאור שני ספרים:

== (א) "המישור" ==

להבין את כל מקראות קשי החבנה שבכל
כתבי הקודש כפשוטם ממש, במקום שלא
עמדו הפשטנים הראשונים או האחרונים
על הפשט הנכון.

== (ב) "אשכולות הגפן" ==

שירים על כל תנ"ך.

מאת

יצחק זאב כהנא (יז"ח).

מחיר כ"א K 2, שניהם יחד K 3, עם
המשלוח. להשיגם אצל המחבר:

J. W. KAHANE
in Kozowa (Galizien).

Kurort ROŽNAU in Mähren

Ältester weltberühmter Kurort,
Saison vom 15 Mai bis Ende
September.

דיא שטרענג גישר רעסטוראציען למחרת
מן המחרת של מ. דענעמארק
אין ראזנאוי איז שוין ערעפאנעט, רעפער-
רענעצן מאגני גליצא, אונגארן ורוסא.

כשרה זעלדאדע-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Góluhowskij 2.

לעסער אלע מאטעריעלע ווערק, נישט רעליקטעס, די פאבריק איז
לויט דעם מאטעריעלען איינפירטעם ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו.

אונד ערשיינט נור פרימא-וואלד

ברוכער דרייג' ר' משה באב"ד האב"ד פרי

"KOSMOS"

Unfall-und Haftpflicht-Versicherung-Aktien-Gesellschaft
in Wien.

General-Repräsentanz für Galizien u. Bukowina:

Josef Gruber in Tarnow Walowagasse 17.

Vertreter werden unter günstigen Bedingungen aufgenommen.

Zu wenden an:

JOSEF GRUBER, in Tarnów.

וועהרט אייך!

דא דיא קראמירער בעפעלקערונג דאס אקאציער ביער בא-
קאמירט, ווייל דיא שענקער דאס זעלכע אונגערעכטערטיגט נור
פיר יודען פערטייערען אונד איינע 1/2 ליטער ביער מיט 24 העל.
פערקויפער, זא האט זיך דיא ערשטע קארוינער ביערברויעריא דעם
גראפען לאריש-מעינד ענטשלאסען, פיר דען יודישען שטאדטטייל
אין בעזאנערעם

האכערדיגעס עקספארט-ביער

צו לעפערן. — פריפט עס, מאן פינדעט עס בעדייטענד בעסער
אלס אללע היעזיגען ביערע אונד ווירד עס מיט

נור 22 העללערן פיר 1/2 ליטער אויסגעשענקט.

וויר מאכען היער נאמאלט דיא שענקער, וועלכע שאן
עצט דיעזעס פארציגליכע ביער פיהרע:

אין דער באזיעציאלאנאסעס עמאנועל גלאזער, יאזעפס-
נאסעס שמעון שניר, אס סטראדאס סאלא נארמאן,
וואווינצאנאסעס ר. פלאנטשער, מאסטאואנאסעס ה.
וואכסבערג, אלטע וויכסעלנאסעס וו. ריפנער,
קראקיערגאסע: יאחאס שטערן אונד שלמה זילביגער.

ווער דיעזעס ביער איינפיהרען וויל ווענדע זיך אן

Karwiner Bierniederlage Sr. Exc. Graf Larisch-Mönnich-
schen Brauerei ul. Dietl. 89, Vertreter Ferd. Schnapka.

הוצאת "תושיה" ורשה.

ביבליאטקה גדולה

(מבחר הספרות העברית מכל הזמנים).

חמשים (50) ספרים בשנה, ספר בכל שבוע

נגמרה בדפוס הקבוצה הראשונה (א-ג) [הספר האחרון של
קבוצה א' הוא "ספר הכוזרי" לר"י הלוי נערך ונסדר ע"פ השואה עם
המקור הערבי, עם מבוא, הערות ובאורים, ע"י א. ציפירינוביץ].

מחיר כל נומר 50 ק', לחותמים יעלה רק במחיר 20 ק'. מחיר כל הקבוצה
הראשונה 10 רובל. מ"י דוד בשמונה עשר כרכים (מלבד לז' נוספים
מספרים שלא נגמרו עדיין, שיכבדו בהגמרה) 13 רובל.

המשלוח ע"ה הקונה: ברוסא: 1 רובל, בחו"ל: בגרמניה ואוסטריה 1.25 ר'.
באנגליה ויתר ארצות אירופא 2 ר'. באסיה, אפריקא ואמריקא 2.50 רובל.
מחיר החתימה של הביבליאטקה הגדולה: ברוסא: 12 ר' לשנה, 6 ר'
לחצי שנה, 3 ר' לרבע שנה עם המשלוח (כלי משלוח ינונו 2 ר' לשנה).

בחו"ל: 13 ר' לשנה וכן לחצי ולרבע שנה בערך, עם המשלוח.
חותמי הביבליאטקה הגדולה יכולים לקבל את הביבליאטקה העברית
(מאתים ספרים בכל מקצועות הספרות) במחיר 20 רובל תחת 50 רובל.
מכירת דוד ב. חמשים כרכים במחיר 30 רובל תחת 50 רובל.
המשלוח ע"ה הקונה. אפשר גם בתשלומין לשיעורין, בהוספת 4 ר' על המחיר.
פרומפקט מפורט ישלח חנם לכל דורש.

Verlag "TUCHIJAH", Warschau.

מארוצות אחרות מתפבלים כספים בכספי המדינה לפי הקורס.
אפשר לחתום אצל כל בהמ"ס העבריים.

BUCHFÜHRUNG

Schönheit und
Kontierpraxis.
lehrt brieflich, penlich, blei-
Bücherrevisor E. Simon, lung
verlangen Sie gratis: nicht
Probierbrief 13 vorder Berlin W 35.

האטעל ורעסטוראציען כשר
לבע"ב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רחוב רועניצקא 13

טעלעפאן נ"ו 1314

M. Gutwirth, rakau
MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen. AUSSER KARTELL.

אויטאמאטישער מאסענפענגער

פיר ראטטען קר. 4 — פיר מיינע קר. 2.40.
פאנגען אהנע בלאזפויכטיגונג ביז צו 50 שטיק
אין איינער נאכט. הינטערלאסען קיינע וויטערונג
אונד שטעללען זיך פאן זעלבסט אויף. שווא-
בען פאן ללע, איינציג אין איהערער ארט,
1000 שוואבען אונד רוססען אין איינער
נאכט פאנגער, א קר. 2.40. איינער דיא בעסט.
ערפ. פער. פרי. נאכט. דורך

Z. Humann, Wien II, loisgasse Nr. 3
פעל אנערקענונגסשרייבען. פאר מינדערוועטיגער
נאכאפהונגען ווירד געווארנט.

ניצל'ך און פראקטיש לשבת!

דיא וועלט-בעריהטע שלאסער-בלעך

ט ש א ל ע נ ט א פ ע נ

זאללען אין קיינע יודישע פאמיליע פעללען. גא-
ראנמירט 20 יאהר אויסהאלטבאר מיט אביסל
האליקאקאלען בעהייצט האלטען זיי היממע 30
שטונדען אן. אויף יעדען פלאץ אהנע
רעהרען אנצוברינגען. בעזיטען פיעלע טוי-
זענדער פרוימס דאקטרייבען זאוו פאן
רבינים וגאונים ארץ. פרוימע: 1 אפען פאן 4
טעפפע פער 3 ליטער 2 פיר חלב 2 פיר בשר,
אין טעפפערשע אכטיילונגען, 11 קר. דעמא פער
4 ליט' 13 ק. 1 אפען פאן 6 טעפפע פער 2 ליט',
2 חלב 4 בשר 12 ק. דעמא פער 2 1/2 ליטער 13 ק.
דעמא 3 ליט', 14 ק. דעמא פער 3 1/2 ליטער 17 קר.
דעמא פער 4 ליטער 20 קר. זענדע נור געגען
פאסט נאכאמסע. צו יעדען אפען ווירד איין
געברויכטאנווייזונג בייגעפונט.

שאפט אייך אן, איהר וועט מירדאנקען!

Josef Perlberger Krakau,
Blech-Ofen Fabrikant Breitgasse 14

Verwaltung des Jüdischen

Pr. REALGYMNASIUMS

mit Oeffentlichkeitsrecht in
Storozynetz (Bukowina).

רעאל-גימנזיום יהודי

עס כל זכות ויפוי-כה של כל
נמנויות הממשלה האוסטריות ועם
למוד רחב ועמוק בכל מקצועות
התחזיק וכתב ולשון עבר. בשבתות
וי"ט חפשיות גמורה.

תלמידים מגליצא נחנך מאד, שיבאו
במקום האפשרי לחבנה, חרשים
אחרים לפני שנת הלמוד.
פערסיאנאט! פרומפקט חנם.

Wyd.: { Naftali Hof
S. M. Laser

Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowskiego w Krakowie.
Bożego Ciała 22.